

PÄÄTÖS

Nro 278/2014/1

Dnro LSSAVI/130/04.08/2013

Annettu julkipanon jälkeen

18.12.2014

ASIA

Atria Suomi Oy:n Nurmon tuotantolaitoksen toimintaa koskevan ympäristöluvan lupamääräyksien tarkistaminen, Seinäjoki

HAKIJA JA LAITOS

Atria Suomi Oy
PL 900
60060 Atria

Atria Suomi Oy
Nurmon tuotantolaitos
Atriantie 1
60550 Nurmo

Y-tunnus 1800395-5

LAITOS JA SEN SIJAINTI

Atria Suomi Oy:n Nurmon tuotantolaitos sijaitsee Seinäjoen kaupungin Nurmon kylässä kiinteistöillä Hallinto 90-1, Ruoka 90-2, Siipikarja 90-3, Itikka 90-4, A-Logistiikka 90-6, Kivimäenkytö 6-706, Pyörätie 6-707, 6-634, Syrjälä 6-373, Perä 6-371, Nurkka 6-309, Hakalanalusta 6-307 osoitteessa Atriantie 1, Nurmo.

LUVAN HAKEMISEN PERUSTE

Toiminta on ympäristölupavelvollinen ympäristönsuojelulain (86/2000) 28 §:n 1 momentin ja ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 1 §:n 1 momentin kohtien 10 a) teurastamo, jonka tuotantokapasiteetti on vähintään 5 tonnia ruhoja päivässä, 10 b) lihaa tai lihatuotteita käsittelevä tai jalostava laitos, jonka tuotantokapasiteetti on vähintään 400 tonnia vuodessa, 10 i) einestehdas, jonka tuotantokapasiteetti on vähintään 2000 tonnia ja ja 10 p) rehuja tai rehuvalkuaista valmistava tehdas, jonka tuotantokapasiteetti on vähintään 3 000 tonnia vuodessa, perusteella.

LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Aluehallintovirasto on asiassa toimivaltainen lupaviranomainen ympäristönsuojeluasetuksen 5 §:n 1 momentin kohtien 10 a), 10 b) ja 10 m) perusteella. Einestehtaan ympäristöluvan ratkaisee ympäristönsuojeluasetuksen 7 § 1 momentin 10 f) kohdan perusteella kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Ympäristönsuojelulain 31 § 3 momentin nojalla aluehallintovirasto ratkaisee 35 § 4 momentin nojalla eri toimintojen lupa-asian, jos yhdenkin toiminnan lupa-asian ratkaisu kuuluu sen toimivaltaan.

ASIAN VIREILLETULO

Lupahakemus on tullut vireille Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastossa 22.10.2013.

TOIMINTAA KOSKEVAT LUVAT, SOPIMUKSET JA ALUEEN KAAVOITUSTILANNE

Atria Suomi Oy:n Nurmon tuotantolaitoksella on Länsi-Suomen ympäristökeskuksen 30.3.2007 antama ympäristölupapäätös LSU-2006-Y-30(111).

Laitos sijaitsee Tepon alueen asemakaava-alueella, jonka on vahvistanut Vaasan lääninhallitus 17.7.1991. Laitos on merkitty kaavamerkinnällä T eli teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Nurmoon on laadittu Keskustan yleiskaava 2015, jonka valtuusto on hyväksynyt 8.12.2003 (MRL 201 §) ja kunnanhallitus 5.12.2005 (335 §). Atria Suomi Oy:n aluetta on laajennettu ja alue on edelleen kaavamerkinnällä T eli teollisuus- ja varastoaluetta. Valtatie 19 länsipuolinen alue on osayleiskaavassa maa- ja metsätalousaluetta.

Lisäksi on voimassa seuraava sopimus: Atria Suomi Oy:n ja Nurmon kunnan vesi- ja viemärlaitoksen sopimus talousveden toimittamisesta ja teollisuusjätevesien johtamisesta ja käsittelystä (13.6.2007). Sopimus on siirretty kunta-liitoksen yhteydessä Seinäjoen Vesi Oy:lle.

Alueella toimii lämpölaitos, joka toimittaa lämpöenergian tuotantolaitoksen käyttöön. Vapo Oy vastaa kokonaisuudessaan lämmöntuotannosta ja toiminnalle on myönnetty 19.5.2009 erillinen ympäristölupa LSU-Y-2008-290.

Tukes valvoo toimintaa tuotantolaitoksella. Viimeisin Tukesin tarkastus on ollut 26.3.2012 ja seuraava on neljän vuoden päästä.

LAITOKSEN/TOIMINNAN SIJAINNATILANNE JA SEN YMPÄRISTÖ

Tuotantolaitos sijaitsee valtatie 19 itäpuolella, noin kilometrin päässä Nurmon keskustasta. Tuotantolaitoksen pinta-ala on noin 62 ha.

Lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat laitosalueelta etelään noin 400 - 450 metrin etäisyydellä. Myös noin 600 metrin etäisyydellä kompostointialueesta luoteeseen sijaitsee asuinrakennus. Muutoin aluetta ympäröi maa- ja metsätalousvaltainen alue.

Laitosalueen läheisyydessä ei ole pohjavesialueita. Nurmonjoki sijaitsee noin 1,5 kilometrin etäisyydellä laitosalueesta.

HAKEMUKSEN MUKAINEN TOIMINTA

Yleiskuvaus toiminnasta

Laitosalueella on tuotantotilaa yhteensä noin 135 000 m². Toiminnasta alueella vastaavat seuraavat Atrian yhtiöt: Atria Suomi Oy, Atria Chick Oy (siipikarjateurastus ja siipikarjatuotteiden valmistus), Atria Lihavalmiste Oy (lihavalmisteiden valmistus), Atria Tuoreliha Oy (pakatun ja palalihan valmistus), Atria Valmisruoka Oy (valmisruoan valmistus), A-Pekoni Oy (sikaleikkaamo),

A-Sikateurastamo Oy (sikateurastus), A-Logistiikka Oy ja Atria Tekniikka Oy. Suomen liiketoiminnoista vastaava Atria Suomi Oy omistaa sataprosenttisesti tuotantoyhtiöiden osakekannan.

Lupakauden aikana tapahtuneet muutokset

Toiminnassa on tapahtunut seuraavat muutokset:

- Sairasteurastamo on lopettanut toimintansa alueella.
- Rasvatehtaan toiminta Seinäjoen yksikössä on lopetettu.
- Lämpölaitoksen toiminnasta vastaa nykyisin Vapo Oy (oma ympäristölupa toimintaan).
- Siipikarjayksikössä teurastetaan nykyään ainoastaan broilereita, kalkkunoiden teurastus Nurmossa on lopetettu.

Tuotteet, tuotanto ja kapasiteetti

Pääasialliset raaka-aineet laitoksella ovat Nurmossa teurastettavat ja leikatavat sianliha ja broilerinliha sekä naudanliha Atrian muualla sijaitsevilta nau-tateurastamoilta. Nurmossa valmistettavat lopputuoteryhmät ovat kuluttajapakattu liha, leivänpäälliset, ruokamakkarat, siipikarja ja valmisruoka.

Tuotantomäärät vuosilta 2012-2013 on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Tuotantomäärät

	Reportoidut tuotantomäärät 2012 (t/a)	Tuotantomäärät 2013 (t/a)
Sikateurastus	76951	74497
Siipikarjateurastus	36203	40232
Tuoreliha	26474	28853
Valmisruoka	18919	21132
Lihavalmiste	41007	47387
Yhteensä	199554	212101

Sikalinja

Sikalinjalla teurastetaan päivittäin noin 4000 sikaa. Sikateurastamon tuotantomäärä vuonna 2012 oli noin 76 000 tonnia (ruhopainoina). Sikalinjan tuotannon kasvuvaraus vuodelle 2022 säilytetään aikaisemman ympäristöluvan mukaisena noin 100 000 tonnissa vuodessa (ruhopainoina). Sikateurastamon käsittelykapasiteetti tulee olemaan noin 4500 sikaa kahdessa vuorossa.

Tärkeimpiä sikalinjalla syntyviä jätteitä ovat kompostoitavat mahalanta ja jäteveden esikäsittelylaitoksen jätevesiliete. Sivutuotteiden määrä nousee teurastusmäärän kasvaessa. Vettä sikalinjalla kuluu erityisesti sikojen kaltauksessa ja suolten käsittelyssä.

Siipikarjayksikkö

Siipikarjayksikössä teurastettiin vuonna 2012 noin 36 000 tonnia ja vuoteen 2022 mennessä tuotannon arvioidaan nousevan noin 60 000 tonniin. Päivittäin, osin kahdessa työvuorossa, teurastetaan tällä hetkellä noin 85 000 - 110 000 broileria. Teurasmäärät kasvavat tuotannon kasvun myötä.

Tuoreliha

Tuorelihan toiminta-alueella on tuotannon kasvuvaraus nykyisestä 27 000 tonnista 35 000 tonniin. Toiminta-alue tilaa liharaaka-aineen Nurmon sika-

leikkaamosta ja Kauhajoen nautaleikkaamosta. Raaka-aineet käsitellään ja pakataan tuotekohtaisesti määriteltyihin pakkauksiin. Pakkauksina käytetään valmiita rasioita, syvävetorasioita ja vakuumpakkauksia. Rasiapakkauksissa käytetään suojakaasua (hiilidioksidi, happi, typpi) tuotelaadun säilyttämiseksi. Toiminta-alueella tuotetaan kuluttajapakatut raakalihatuotteet (maustetut ja maustamattomat pihvit, kuutiot, suikaleet, palalihatuotteet), tuoreet jauhelihatuotteet ja joulukinkut. Materiaaliliikenne (raaka-aine ja valmiit tuotteet) hoidetaan metallialtailla ja kiertävillä muovisilla laatikoilla.

Lihavalmisteet

Lihavalmisteet-liiketoiminta-alueella on tuotannon kasvuvaraus vuoden 2012 nykyisestä 35 000 tonnista 45 000 tonniin vuoteen 2022 mennessä. Liiketoiminta-alueella valmistetaan ja pakataan makkarat, nakit ja kokolihatuotteet. Valmisteissa käytettäviä raaka-aineita ovat leikkaamoista saatavat lihalajitelmat ja perunatärkkelys sekä mausteseokset ja suola. Tuotteet pakataan monikerroslaminaatteihin.

Valmisruoka

Valmisruoka-liiketoiminta-alueella on tuotannon kasvunvaraus vuoden 2012 nykyisestä 18 900 tonnista 27 000 tonniin vuoteen 2022 mennessä. Liiketoiminta-alueella tuotetaan lämmitettäviä valmiita ruokia tai ruoan komponentteja sekä suurkeittiö- että vähittäiskauppa-asiakkaille. Tuotteet pakataan pääasiassa valmiisiin rasioihin ja syvävetokoneella vakuumi- tai suojakaasupakkauksiin, joiden materiaalit ovat monikerroslaminaatteja.

Sivutuotteiden käsittely

Sikalinjan sivutuotteiden käsittelyssä sekoitetaan teurastuksen sivumateriaaleja ja valmistusprosessien hylättyjä tuotteita, sian verta sekä prosessivesien kiintoaineita. Materiaalit jauhetaan ja sekoitussäiliöön lisätään happoa siten, että seoksen pH on alle 4,0. Lisäksi käytetään kaliumsorbaattia säilyvyyden parantamiseksi. Rehun homogoinnin ja laadunvalvonnan jälkeen rehu kuljetetaan turkiseläinrehusekoittamoille.

Sivutuotteiden käsittelylaitoksen tuotantomäärät tulevat nousemaan teurastusmäärien suhteessa. Laitoksella käsiteltävä veren ja sisäelinten määrä oli vuonna 2012 noin 14 600 tonnia ja ennuste vuodelle 2022 on 19 700 tonnia. Kuiva-ainepitoisuus pyritään pitämään 25 - 30 % alueella. Tällä hetkellä käytetään hapotuksessa muurahaishapon ja maitohapon sekoitusta. Kaupallinen nimike happoseokselle on CTRL LF5 (2/3 muurahaishappoa ja 1/3 maitohappoa). Käytetty määrä on ollut vuonna 2012 noin 240 000 kg.

Siipikarjayksikön sivutuotteiden käsittelylaitoksella jauhetaan ja hapotetaan tuotannossa hylättyjä turkiseläinrehuksi kelpaavia luokan 2. ja 3. sivutuotteita. Hapotettu tavara toimitetaan turkiseläinrehulaitokselle. Turkiseläinrehuksi kelpaamattomat sivutuotteet toimitetaan hyväksytylle käsittelylaitokselle (Honkajoki Oy). Lanta kuljetetaan kompostointilaitokseen. Laitoksella hapottamalla käsiteltävän sivutuotteen määrä oli vuonna 2012 noin 17 000 tonnia ja ennuste vuodelle 2022 on noin 28 000 tonnia.

Logistiikkakeskus

Logistiikkakeskuksen kautta Nurmon tuotantolaitoksen pakkaus- ja valmistuslinjat on integroitu suoraan jakelutoimintoihin. Myös muiden tuotantolaitosten

vähittäiskauppa- ja suurkeittiöt tuotteet lähetetään asiakkaille Nurmon logistiikkakeskuksen kautta. Tuotantolinjoilta valmistuvat tuotteet kulkevat muovilaitoissa logistiikkakeskukseen, jossa työ on kolmivuorotyötä.

Laatikkopesula

Kaupoista palautuvat laatikot kerätään laatikkopesulaan, jossa ne pestään jatkuvatoimisessa pesulinjassa. Pesulinjan jälkeen puhtaat laatikot varastoidaan laatikkovarastoon odottamaan tuotannollista käyttöä.

Maankaatopaikka

Tuotantolaitoksen alueella on puhtaiden maa-ainesten varastoinnille tarkoitettu paikka. Maa-aineksia on muodostunut laitoksen rakennustoiminnasta ja niitä varastoidaan mahdollisia tulevia rakennushankkeita varten. Alueelle ei oteta vastaan muualta tuotuja maa-aineksia. Maankaatopaikka sijaitsee laitosalueen eteläreunalla, laitosrakennusten eteläpuolisella alueella. Alueelle viedyt maa-ainekset on raportoitu TYVI-raportoinnin kautta ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. 6.6.2013 mitattu harjakorkeus on ollut tasolla +66.00...+68.50. Voimassa olevan luvan mukainen harjakorkeus on +79.00, mihin ei haeta muutosta.

Raaka-aineet, kemikaalit ja polttoaineet

Raaka-aineet

Tuotantolaitoksella pääasialliset raaka-aineet ovat Nurmossa teurastettavat ja leikattavat sianliha ja broilerinliha sekä naudanliha nautateurastamoilta. Muita käytettäviä raaka-aineita ovat muun muassa maito- ja maitovalmisteet, munavalmisteet, kasvikset ja hedelmät, viljatuotteet, öljyt ja rasvat, lisäaineet ja mausteet. Rypsiöljyä käytetään noin 1 400 000 litraa vuodessa. Se toimitetaan säiliöautolla ja varastoidaan säiliöön. Osa öljystä varastoidaan konteissa, joita jaetaan ruokatehtaan eri osastojen käyttöön.

Pakkausmateriaalit

Pakkausmateriaaleina käytettiin vuonna 2012 aaltopahvia, paperia, kartonkia, alumiinia ja muovivahteja yhteensä noin 4 400 tonnia.

Kemikaalit ja niiden varastointi

Nestemäiset ja kaasumaiset kemikaalit säilytetään säiliöissä. Nestemäisten kemikaalien säiliöt on varustettu valuma-altain. Kemikaaliputkistojen kunnon valvonta suoritetaan laaditun kemikaaliputkiston seurantasuunnitelman mukaan.

Kemikaalien varastointimäärät on esitetty taulukossa 2. Kemikaalien käyttöä ja varastointia valvoo Tukes.

Taulukko 2. Kemikaalien varastointimäärät

Kemikaali	Käyttöpaikka	Varastoyksikkö	Astia
Pix-105	Esikäsitteily	30 m ³	Säiliö
Muurahaishappo	Rehuvalkuainen	25 m ³	Säiliö
Lipeä	Rehuvalkuainen	19 m ³	Säiliö
Vetyperoksidi	Rehuvalkuainen	1 m ³	Kontti
Sammutettu kalkki, kalsiumhydroksidi	Esikäsitteily	30 m ³	Säiliö
Polymeerit	Esikäsitteily	625 kg	Suursäkki
Rikkihappo	Siipikarja	30 m ³	Säiliö
Muurahaishappo	Siipikarja	30 m ³	Säiliö
Diesel	Sikalinja, siipikarja	5 m ³ , 3 m ³	Säiliö
Typpi	Pakkaamot	28,5 m ³	Kaasusäiliöt
Happi	Pakkaamot, siipikarja tainnutus	8 m ³	Kaasusäiliöt
Hiilidioksidi	Sika ja siipikarja tainnutus, pakkauskaasu, jäähdytys	2 x 50 m ³	Kaasusäiliöt
Nestekaasu	Karvanpoltto, kuumaöljykattila, paistolaitteet	99 m ³	Kaasusäiliöt
Ammoniakki	Jäähdytysjärjestelmät yhteensä	126 t	Kylmäkeskus, kylmäjärjestelmä

Ammoniakkivuotojen varalle on kaasuhälytysjärjestelmä konehuoneissa ja venttiilikeskuksissa.

Nurmon tuotantolaitoksen kemikaalien käyttömäärät vuonna 2013 ja ennuste vuodelle 2022 on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. Kemikaalien käyttömäärät vuonna 2013 ja ennuste vuodelle 2022

	2013	2022
Ammoniakki	2,0	2,7
Nestekaasu	892	1200
Natriumnitriitti 100 %	4,9	5,9
Vetyperoksidi 50 %	3,9	4,7
Polymeeri (Drewflock)	36,2	44
Sammutettu kalkki, kalsiumhydroksidi	48	58
Muurahaishappo 85 %	296	400
Rikkihappo 93 %	105	141
Kaliumsorbaatti	46	53
PIX 105	683	837
Hiilidioksidi	2642	3566
CLRT LF 5 (muurahaishappo 2/3 + maitohappo 1/3)	236	290
Diesel, 1000 l	46	-
Pesuaineet, t	300	-

Vedenhankinta ja viemärointi

Vedenkäyttö

Laitos käyttää toiminnassaan vesijohtoverkoston vettä. Vedenkulutus vuonna 2012 oli 1 468 200 m³/a. Vedenkulutuksen arvioidaan kasvavan vuoteen 2022 mennessä määrään 1 797 000 m³/a. Laitoksen vedenkulutusta seurataan yksiköittäin. Päivittäinen vedenkulutus vaihtelee siten, että se on viikonloppuisin noin 500 - 700 m³/d ja viikkaimpina työpäivänä noin 6000 m³/d. Vedenkulutuksen arvioidaan kehittyvän seuraavassa taulukossa 4 esitetyllä tavalla.

Taulukko 4. Vedenkulutus vuonna 2012 ja ennuste vuodelle 2022

Vedenkulutus m ³	2012 (tot)	2022 (ennuste)
Chick -siipikarja	315 700	410 000
Sikalinja	634 500	761 000
Ruokatehdas	434 000	542 000
Logistiikka	32 000	32 000
Lämpökeskus	52 000	52 000
Yhteensä	1468 200	1797 000

Tuotantolaitoksen käytössä on 3 000 m³:n ja 5 000 m³:n vesisäiliöt, joilla turvataan tehtaan vedensyöttö lyhytaikaisissa katkoksissa ja mahdollistetaan vesihuoltolaitokselle tasainen vedensyöttö tehtaan kulutushuipuista huolimatta. Kulutusseurannalla valvotaan vedenkulutusta, mikä mahdollistaa reagoinnin kulutuspoikkeamiin.

Viemärointi

Nurmon tuotantolaitoksen esikäsitellyt jätevedet johdetaan Lapuan Jätevesi Oy:n puhdistamolle. Esikäsiteltyjen jätevesien joukkoon johdetaan kompostointialueelta tulevat sade- ja jätevedet.

Ennen jäteveden esikäsitelylaitosta erotetaan jätevedestä kiintoainetta seuraavasti: sikateurastamon teurastamon ja avausalueen jätevedet johdetaan rumpuseulalle, jonka reikäkoko on 6 mm.

Esikäsitelyssä on kaksi erillistä flotaatioprosessia, niin sanottu vanha puoli, jossa on vuonna 2014 uusittu Fennowater -prosessi ja niin sanottu uusi puoli, jossa on Pomiltek -prosessi. Fennowater -prosessin käytännön virtaama on noin 1700 m³/d ja Pomiltek -prosessin käytännön virtaama on noin 4000 m³/d.

Jäteveden esikäsitelyssä tuotannosta tulevat jätevedet ohjataan reikäkooltaan 2 - 3 mm rumpuseuloille, jossa jätevedestä erotetaan karkea kiintoaine. Sikalinjan jätevesien kiintoaine-erottelussa on kaksi rumpuseulaa, joista kiintoaine johdetaan rehun hapotusprosessiin. Muilta osastoilta tulevat jätevedet ja saniteettiviemärit johdetaan kiintoaine-erotteluun kolmelle rumpuseulalle, joilta kiintoaine kerätään lantalavalle jätevesilietteen kanssa kompostoitavaksi. Jätevedet ohjataan tasaussäiliön kautta pikasekoittimeen, jossa jäteveeseen lisätään kemikaalia, polymeeriliuosta ja dispersioilmaa, sekä sieltä edelleen hämmentimien kautta flotaatioaltaaseen. Flotaatioaltaassa muodostuva pinta- ja pohjaliete ohjataan lietteen tiivistysaltaaseen. Liete kuivataan suotonauhapuristimilla kuiva-ainepitoisuuteen 15 - 30 % ja viedään laitoksen kom-

postointialueelle samoin kuin rumpuseuloilta erotettu kiintoaines. Kuivauksen jätevesi palautuu jäteveden käsittelyprosessiin. Selkeytynyt jätevesi ohjataan neutralointisäiliöön, josta pH:n tasauksen jälkeen viemäriin. Jätevedenpuhdistamolla on siirrytty käyttämään esimerkiksi suotonauhapuristimen puhdistuksessa ja dispersioveden valmistuksessa laskeutusaltaasta saatavaa vettä.

Pesu- ja huoltotiloista tulevat jätevedet johdetaan viemäriin öljynerotuskaivojen kautta. Öljynerotuskaivoissa on täyttymishälyttimet.

Näytteenotto tapahtuu esikäsittelylaitokselle tulevasta vedestä ja pihakaivosta, josta saadaan laitokselta lähtevän veden näyte. Pihakaivon jälkeen viemäriin tulee jätevesiä vielä kompostointialueelta. Jätevedet johdetaan valtatie länsipuolella olevaan Lapuan Jätevesi Oy:n tasausaltaaseen. Tasausallas tasaa Lapuan Jätevesi Oy:n puhdistamolle johdettavia virtaamia. Tasausaltaasta lähtevän jäteveden pH nostetaan tarvittaessa lipeällä.

Jäähdytysveden kulutus

Vuonna 2013 jäähdytysvesien vedenkulutus on ollut 19 581 m³. Vedenkulutuksen määrään vaikuttaa oleellisesti sääolosuhteet ja tuotantomäärät. Jäähdytysvedet lauhduttimista imeytetään maahan. Vesikiertolauhduksella lauhdutuksessa käytetty vesi kerätään talteen ja kierrätetään uudelleen lauhdutukseen. Lämmöntalteenottojärjestelmien kehittämisellä on saavutettu energiansäästöä sekä lauhdevesien käytön vähentymistä.

Energian käyttö ja energiatehokkuus

Atria Nurmon tuotantolaitoksen lämpölaite koostuu kiinteää polttoainetta käyttävästä kattilalaitoksesta (KPA) ja raskasta polttoöljyä käyttävästä laitoksesta (POR). KPA-laitoksen omistaa Vapo Oy ja POR-laitoksen omistaa Atria Oyj. Atrian ja Vapon välillä on lämmöntoimitussopimus. Sopimuksen mukaan Vapo vastaa kokonaisuudessaan Atrian Nurmon tuotantolaitoksen lämmön- tuotannosta, kattilalaitosten ylläpidosta ja kyseessä olevan toiminnan lakien, asetusten ja ympäristövaateiden mukaisuudesta. Lämpölaite toiminnalle on erillinen ympäristölupa. Lämpöenergian kulutusmäärä vuonna 2012 oli 69 592 MWh. Sen arvioidaan kasvavan vuoteen 2022 mennessä määrään 85 000 MWh.

Nurmon tuotantolaitoksen sähkönkulutus oli vuonna 2012 115 954 MWh. Kulutuksen arvioidaan kasvavan vuoteen 2022 mennessä noin 140 000 MWh:in.

Uusissa laitteissa ja järjestelmissä on käytetty uusinta tekniikkaa, joissa myös energiankulutus on pyritty minimoimaan.

Lämmöntalteenottojärjestelmien (LTO) rakentamisella ja muiden taloteknisten järjestelmien säädettävyyden lisäämisellä on saavutettu säästöjä lämmön, sähkön ja veden kulutuksissa sekä saatu vähennettyä CO₂ -päästöissä.

Ympäristöasioiden hallintajärjestelmä

Laitoksella on käytössä ympäristöasioiden hallintajärjestelmä ISO 14001, joka on otettu käyttöön vuonna 1997. Viimeisin ulkoinen auditointi on suoritettu 11.4.2013.

Liikenne

Tuotantolaitoksen alueelle suuntautuva ajoneuvoliikenne selvitettiin suorittamalla kolme vuorokautta (25. - 28.3.2013) kestävä liikennelaskenta sisäänajoportilta. Laskennan mukaan tuotantoalueen sisään ja ulos tulevan liikenteen määrä kyseisenä ajankohtana oli:

	päivällä, klo 7-22	yöllä, klo 22-7
Henkilöautoja	146	36
Raskaita ajoneuvoja	242	66

Tämän lisäksi pysäköintialueille tulee työpaikkaliikennettä noin 1700 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Tielaitoksella on suunnitelma valtatie 19 parantamisesta ja liikennejärjestelyistä Atrialle ja Atrialta suuntautuvassa liikenteessä. Liikennejärjestelyiden toteutumisen ajankohdasta ei ole tietoa.

Paras käyttökelpoinen tekniikka (BAT)

Tuotantolaitos on IE-direktiivin (teollisuuden päästöjen yhdennettyä ehkäisemistä koskeva direktiivi 2010/75/EU) liitteen 1 kohtien 6.4 a) teurastamotointiminta, tuotantokapasiteetin ylittäessä 50 tonnia ruhoja päivässä, 6.4 b) i) elintarvikkeiden tai rehujen tuotantoon tarkoitettujen raaka-aineiden käsittely ja jalostus, riippumatta siitä, onko niitä aikaisemmin jalostettu vai ei, pelkkää pakkaamista lukuun ottamatta: pelkästään eläinperäiset raaka-aineet (paitsi pelkkä maito), valmiiden tuotteiden tuotannon ylittäessä 75 tonnia päivässä ja 6.5) ruhojen tai eläinperäisen jätteen loppukäsittely tai kierrätys käsittelykapasiteetin ylittäessä 10 tonnia päivässä mukaista toimintaa harjoittava laitos.

Paras käyttökelpoinen tekniikka on huomioitu laitoksen tuotantotekniikassa ja prosesseissa seuraavasti:

Sikalinja

Sikateurastamotuotantoprosessi, tilat, sekä talotekniikka on uudistettu kokonaisuudessaan vuonna 2006. Uudistuksessa on hyödynnetty viimeisintä käytettävissä olevaa tekniikkaa, jossa on huomioitu eläinten hyvinvointi, hygienia, tuotanto-olosuhteet sekä tuotanto- ja energiatehokkuus. Tämän jälkeen tuotantoprosessia on edelleen kehitetty, muun muassa sikaleikkaamon ilmanvaihto on uusittu ja siihen liittyvää energiankäyttöä on tehostettu nostamalla automaatiotasoa ja lämmön talteenottoa on kehitetty. Tuotanto-olosuhteiden parantamiseksi on lisätty ilmastointiin kosteuden poisto, joka on kehitetty erityisesti huomioiden elintarviketehtaan jäähdytetyt tuotantotilat.

Sikanavettaan kertyvä vähäinen määrä lantaa pestään karsinoiden pesujen yhteydessä karsinoiden alla oleviin lietekouruihin, josta se johdetaan karja-autopesulan alla olevaan lietesäiliöön. Lietesäiliöstä navetan vedet pumpataan kiintoaineen erotteluseulalle ja sieltä edelleen jäteveden esikäsittelylaitoksen prosessiin. Uudistusten myötä tuotantotekniikat on pystytty pitämään parhaalla käytettävissä olevalla tasolla.

Siiipikarja

Siiipikarjateurastamo- ja leikkuutuotantoprosessit, tilat, sekä talotekniikka on uudistettu kokonaisuudessaan vuonna 2003. Uudistuksissa on hyödynnetty viimeisintä käytettävissä olevaa tekniikkaa, jossa on huomioitu eläinten hyvinvointi, hygienia, tuotanto-olosuhteet sekä tuotanto- ja energiatehokkuus. Tämän jälkeen leikkuu- ja paloitteluprosesseja on edelleen kehitetty sekä tuotanto-olosuhteita on uudistettu. Muun muassa vuonna 2011 on uusittu edellä mainitun alueen kylmäkeskus, parannettu ilmanvaihtoa ja kosteuden poistoa, jolla on saavutettu korkea energiatehokkuus ja optimoitu tuotanto-olosuhdehallinta.

Logistiikka

Nurmoon on keskitetty Atria Suomen kaikkien tuotantolaitosten tuotteiden varastointi, keräily ja siirto asiakkaiden terminaaleihin. Tätä tarkoitusta varten on rakennettu uudet automatisoidut logistiikkakeskukset vuosina 2000 ja 2007. Tämän jälkeen logistiikkakeskuksen järjestelmiä on optimoitu toiminnan ja energiatehokkuuden parantamiseksi. Logistiikkakeskusten tuotantotekniikka on edelleen parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa.

Lihavalmiste-, tuoreliha- ja valmisruokaprosessit

Nurmon ruokatehdas on valmistunut vuonna 1990, jonka jälkeen tuotantoa on kehitetty jatkuvana prosessina tuoteuudistusten, hygieniavaateiden, tuotanto-olosuhteiden, tuotanto- ja energiatehokkuuden edellyttämien vaatimusten mukaisesti. Näihin liittyy useita tilojen uudistuksia ja laajennuksia vuosien 1990 - 2013 aikana. Uudistusten yhteydessä on käytetty aina uusinta käytettävissä olevaa tekniikkaa, jonka avulla on kyetty ylläpitämään tuotantotekniikka parhaalla käytettävissä olevalla tasolla.

Raaka-aineiden käyttö

Tuotantoprosesseissa tavoitteena on raaka-aineen maksimaaliseen hyödyntäminen ja hävikin pienentäminen. Tuotannossa ylläpidetään seurantoja miin muassa hävikin osalta.

Päästöjen ja jätteiden vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet

Laitos kuuluu Seinäjoen seudun ilmanlaadun seurantaryhmään sekä ETL:n ympäristötoimikuntaan ja energiatehokkuuden ohjausryhmään (ETL-TOPO).

Laitos seuraa jätevesien pitoisuuksia ja jätemääriä suhteessa asetettuihin raja- tai tavoitearvoihin. Jäteveden esikäsittelyprosessia on kehitetty yhteistyössä alan parhaiden asiantuntijoiden kanssa. Kehitystyön tuloksena on pystytty saavuttamaan nykyiset jätevesien raja-arvot. Atrialla toimii ympäristöohjausryhmä ja ympäristöryhmät, jotka seuraavat ympäristöasioiden kehitystä ja tavoitteiden saavuttamista tuotanto-osastoittain, paikkakunnittain ja Atria Suomi tasolla. Tavoitteena on jätteen määrän vähentäminen parantamalla jätteen syntypaikkalajittelua ja jätekeräilyä.

Energian käytön tehokkuuteen liittyvät toimenpiteet

- Atria Suomi Oy on liittynyt vuonna 2008 elinkeinoelämän energiatehokkuusjärjestelmään ja sitoutuu toteuttamaan toimenpideohjelman, joka tähtää 9 % energian säästöön vuoteen 2016 mennessä vuoden 2005 tasosta. Atria Suomi Oy:n ympäristöohjausryhmässä ja ympäris-

töryhmissä seurataan sähkön, lämmön, veden ja lämmön talteenotomäärän kehitystä ja tavoitteiden saavuttamista.

- Pöyry Finland Oy:llä on teetetty Nurmon tehtaalla Motivan mallin mukainen energia-analyysi (16EPF0039.10-Q070-012) vuonna 2011. Analyysissä selvitettiin energiavirrat ja energiankäytön tehostamismahdollisuudet ja niiden kannattavuuslaskelmat.
- Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi on selvityksessä muun muassa lämpöpumppujen, lämmön talteenottojen ja lämpöakkujen hyödyntämismahdollisuudet sekä sähkön ja vedenkäytön säästö- ja optimointimahdollisuudet.
- Ympäristöjohtaminen perustuu ISO 14 001 sertifioituun ympäristöjärjestelmään. Ympäristöjärjestelmä pitää sisällään prosessien ympäristövaikutusten ja -riskien arvioinnin. Tunnistettujen ympäristönäkökohtien (energian kulutuksen hallinta, veden kulutuksen hallinta ja jätteen synnyn ehkäisy) ympärille on rakennettu tavoitteellinen ympäristöohjelma. Atrialla toimii ympäristöohjausryhmä, joka seuraa ympäristöohjelman kehitystä ja tavoitteiden saavuttamista tuotanto-osastoittain, paikkakunnittain ja Atria Suomi tasolla.
- Ympäristötavoitteet asetetaan seurantajaksoille.
- Atria raportoi suoriutumistaan ympäristöasioissa vuosittain sekä vuosikertomuksessa että yritysvastuuraportilla. Raportoitavia ympäristömittareita ovat mm. energian kulutus, energiatehokkuus, materiaalien käyttö, sivuvirrat, veden kulutus ja jäteveden biologinen kuormitus.

YMPÄRISTÖKUORMITUS JA SEN RAJOITTAMINEN

Jätevedet ja päästöt vesiin ja viemäriin

Laitoksen jätevedet johdetaan viemäriin ja Lapuan Jätevesi Oy:n puhdistamolle. Tuotantolaitoksen ja vesihuoltolaitoksen välisessä sopimuksessa (13.6.2007) ei ole asetettu numeerisia raja-arvoja viemäriin johdettavan jäteveden laadulle lukuun ottamatta jäteveden pH-arvoa.

Jätevesimäärä vuonna 2012 oli 1 394 660 m³/a. Jätevesimäärän arvioidaan kasvavan vuoteen 2022 mennessä määrään 1 707 000 m³/a. Taulukossa 5 on esitetty Lapuan jätevedenpuhdistamolle vuonna 2012 johdetun jäteveden määrä ja kuormitus sekä ennuste vuodelle 2022.

Taulukko 5. Jätevesimäärä vuonna 2012 ja 2022

	2012	2022
Jätevesimäärä m ³ /a	1 394 660	1 707 000
Kiintoaine t/a	231,51	283
Kiintoaine mg/l	175	
COD t/a	935,82	1145
COD mg/l	727	
BOD t/a	535,55	655
BOD mg/l	398	
Fosfori t/a	5,58	6,8
Fosfori mg/l	5	
Rasva t/a	89,26	109
Rasva mg/l	69	

Laitoksella toteutetaan seuraavia toimia vedenkulutuksen vähentämiseksi ja jätevesien kierrätyksen lisäämiseksi: Makkaratehtaan makkaranvalmistukseen käytettävät jätevedet käytetään sivutuotteen käsittelyssä teknisenä vena. Aiemmin ne on johdettu suoraan prosessiviemäriin ohi jätevedenkäsittelyyn. Lisäksi vesikiertolauhduttimilla lauhdutuksessa käytetty vesi kerätään talteen ja kierrätetään uudelleen lauhdutukseen.

Päästöt ilmaan

Atria Suomi Oy osallistuu Seinäjoen seudun ilmanlaadun yhteistarkkailuun.

Melu ja värinä

Alueella on suoritettu uusia melumittauksia keväällä 2013 osana ympäristölupahakemuksen laadintaa. Meluselvitys on tehty päivittämällä Nurmon tuotantolaitoksesta aikaisemmin tehty melun leviämisen mallinnus sekä suoritamalla ympäristömelumittauksia. Selvitys kattaa Atria Suomi Oy:n Nurmon tehtaat, niiden yhteydessä toimivan Atrian kompostointilaitoksen sekä samalla tehdasalueella olevan Vapo Oy:n lämpövoimalaitoksen.

Mallinnuksen mukaan tuotantolaitos aiheuttaa lähimpään häiriintyvään kohteeseen, Kohtamäelle, yöaikaan noin 45 -50 dB keskiäänitason. Tulos kuvaa tilannetta kesäaikana, jolloin lauhduttimet käyvät pisimpään. Talviaikana melutasot ovat alempia. Mittaamalla saatu päiväaikainen melutaso Kohtamäellä oli noin 43 dB $\pm$ 5,5 dB, mikä alittaa sekä päivä- että yöajan ohjearvot. Tulosten perusteella voidaan todeta, että tuotantolaitoksen aiheuttama äänitaso alittaa sille asetetut raja-arvot lähimmissä häiriintyvissä kohteissa.

Atrian tuotantolaitosten melu on suurelta osin laajakaistaista puhallin- ja lauhdutinmelua. Suurimmat yksittäiset äänilähteet ovat lauhdutinkentät 1 ja 2. Laitteiden säännöllinen huolto ja kunnossapito estävät kulumisen ja vikaantumisen aiheuttaman melutason nousun. Laitteita uusittaessa (varsinkin lauhdutinkentät 1 ja 2) tulee kiinnittää huomiota ilmoitettuun melupäästöön ja suosia hiljaisia vaihtoehtoja.

Atrian tuotantolaitoksen melualueet ovat pysyneet vuoden 2005 tasolla toiminnan tehostamisesta ja laajentumisesta huolimatta. Muun muassa siipikarjatehtaan ja sikalinjan kylmäkeskuksen kapasiteetin noston myötä tulleet uudet lauhduttimet eivät ympäristömelumittauksien ja mallinnuksen mukaan lisää melua tuotantolaitoksen lähiympäristössä.

Vapon lämpövoimalaitoksen aiheuttama ympäristömelu on vähäistä ja sen vaikutus rajautuu tuotantoalueelle.

Jätteet ja niiden käsittely ja hyödyntäminen

Uusiokäyttöön tuleva rakennusmateriaali varastoidaan myöhempää käyttöä varten. Rikkoutuneet ja uudelleenkäyttöön kelpaamattomat puiset kertakäyttölavat kerätään uusiokäyttöön. Rikkoutuneet FIN-lavat kunnostaa ulkopuolinen yrittäjä.

Jätevesistä seulalla erottunut kiintoaine kerätään lavalle, joka toimitetaan Honkajoki Oy:lle edelleen käsiteltäväksi. Siankarvat johdetaan kaltauskoneelta suljettuna vesisiirtona rumpuseulalle. Seulalle jäävät karvat kerätään

karvalavalle ja edelleen käsiteltäväksi Honkajoki Oy:lle. Broilerinhöyhenet johdetaan kaltauskoneelta suljettuna vesisiirtona rumpuseulalle. Seulalle jäävät höyhenet kerätään höyhenpuristimen kautta konttiin. Höyhenet toimitetaan konteissa edelleen käsiteltäväksi turkiseläinrehun raaka-aineeksi.

Sikalinjalta turkiseläinrehun raaka-aineeksi toimitettavan sivutuotteen määrä oli vuonna 2012 noin 14 600 tonnia ja ennuste vuodelle 2022 on 19 700 tonnia. Siipikarjayksikön sivutuotteita toimitettiin turkiseläinrehun raaka-aineeksi vuonna 2012 noin 17 000 tonnia ja ennuste vuodelle 2022 on noin 28 000 tonnia. Vuonna 2012 sivutuotteita hyödynnettiin laitoksella yhteensä 36 700 tonnia.

Atria Suomi Oy:n Nurmon tuotantolaitoksen toiminnassa vuonna 2012 syntyneet jätteet ja ennuste vuodelle 2022 on esitetty taulukossa 6.

Taulukko 6. Vuonna 2012 toiminnassa syntyneet jätteet ja sivutuotteet sekä ennuste vuodelle 2022

Jätelaji	EWC-koodi	2012 t/a	2022 t/a	Vastaanottaja	Maa
Siankarvat	02 02 03	778,50	1051	Honkajoki Oy	FIN
Luut	02 02 03	9927,75	13402	Honkajoki Oy	FIN
Saparot	02 02 02	48,68	66	Best-In Oy	FIN
Pistoliha	02 02 02	122,32	165	Best-In Oy	FIN
Korvat	02 02 02	136,62	184	Best-In Oy	FIN
Peltipurkit	15 01 04	24,96	34	Kuusakoski Oy	FIN
Alumiini	17 04 02	1,96	3	Kuusakoski Oy	FIN
Ruostumaton teräs	17 04 05	71,88	97	Kuusakoski Oy	FIN
Rauta	17 04 05	60,36	81	Kuusakoski Oy	FIN
Keuhkot	02 02 02	111,79	151	Best-In Oy	DNK
Lihavalmisteiden savustustuhka	02 02 99	48,00	65	Unto Yli-Jaskari	FIN
Ihra	02 02 02	760,79	1027	Atria Oy Marinadi-tehdas	FIN
Pahvi	20 01 01	240,88	325	Paperinkeräys	FIN
Muovijäte	20 01 39	10,00	14	Kuusisaaren Muovityö Oy	FIN
Pehmeä raaka-aine	02 02 02	6075,43	8202	Honkajoki Oy	FIN
Biojäte	02 02 03	651,16	879	Lakeuden Etappi Oy	FIN
Liete	02 02 04	16,18	22	Lakeuden Etappi Oy	FIN
Elintarviketeollisuuden jäte	20 03 01	1476,55	1993	Lakeuden Etappi Oy	FIN
Höyhenet	02 02 02	1860,00	2511	Selkämeren Jää Oy	FIN
Paperi / arkistontuhous	20 01 01	11,12	15	Encore Oy	FIN
Energiajäte	15 01 02	705,63	953	Lakeuden Etappi Oy	FIN
Pelti	15 01 04	96,28	130	Kuusakoski Oy	FIN
Betoni	17 01 01	9,20	12	Lakeuden Etappi Oy	FIN
Biojäte (hautomo)	02 02 03	316,90	428	Lakeuden Etappi Oy	FIN

Atria Suomi Oy:n Nurmon tuotantolaitoksen toiminnassa vuonna 2012 syntyneet vaaralliset jätteet ja ennuste vuodelle 2022 on esitetty taulukossa 7.

Taulukko 7. Vuonna 2012 toiminnassa syntyneet vaaralliset jätteet ja ennuste vuodelle 2022.

Vaaralliset jätteet	EWC-koodi	2012 t/a	2022 t/a	Vastaanottaja
Värikasetit	15 01 10	0,8	1	Forsten Trading Tmi
Käytetyt voiteluöljyt, kirkas	13 02 06	7,5	10	Forestoil Oy
Kiinteä öljyinen jäte	13 05 02	2,84	4	Lassila & Tikanoja Oy
Lyijyakut	16 06 01	3,37	5	Lassila & Tikanoja Oy
Loisteputket	20 01 21	0,97	1	Lassila & Tikanoja Oy
Paristojäte	16 06 03	0,45	1	Lassila & Tikanoja Oy
Jarru- ja jäädytinneste	16 01 13	0,8	1	Lassila & Tikanoja Oy

Atria Suomi Oy:n Nurmon tuotantolaitoksen toiminnassa vuonna 2012 syntyneet laitoksella käsiteltävät (kompostoitavat ja hapotettavat) jätteet ja sivutuotteet sekä ennuste vuodelle 2022 on esitetty taulukossa 8. Tietyt kompostointikelpoiset jätejakeet toimitetaan Atrian omalle kompostointikentälle, joka sijaitsee laitosalueella.

Taulukko 8. Laitoksella käsiteltävät jätteet ja sivutuotteet vuodelta 2012 sekä ennuste vuodelle 2022.

Jätelaji	EWC-koodi	2012 t/a	2022 t/a
Lietelanta aumakompostointi	02 01 06	256,6	346
Karja-autojen kuivikelanta aumakompostointi	02 01 06	2748,9	3711
Jäteveden esikäsittelyliete aumakompostointi	02 02 04	12629,1	17049
Nurmosta nuorikkokasvatamon lanta aumakompostointi	02 01 06	503,3	679
Imuautoliete	02 02 04	1263,1	1705
Imuautoliete Kauhajoki	02 02 04	73,4	99
Kauhajoelta jäteveden seulontajäte, suolisonta ja purujäte	02 02 04	5334,5	7202
Veri ja sisäelimet, hapotus	02 02 02	14642,2	19767
Siipikarjan pehmyt oheistuote, hapotus	02 02 02	16963,3	28 000

TOIMINNAN JA SEN VAIKUTUSTEN TARKKAILU

Laitoksella tarkkaillaan prosessikohtaisesti vedenkulutusta, energiankulutusta, jätemääriä ja jätevesimääriä.

Jätevesien tarkkailu tapahtuu jätevesien esikäsittelylaitoksen uudelta ja vanhalta puolelta sekä pihakaivosta 12 kertaa vuodessa. Jätevesien esikäsittelylaitokselta ja viemäriin johdettavasta jätevedestä otetaan kuukausittain koostumavesinäytteet. Näytteenottoapaikat ovat jätevesiprosesseihin tuleva ja

lähtevä jätevesi sekä pihakaivo, joka edustaa laitokselta Lapuan Jätevesi Oy:n puhdistamolle johdettavaa jätevesikuormitusta. Automaattinen näytteenotin ottaa osanäytteet 10 minuutin välein ja näytteenottoaika on 24 tuntia. Jätevedestä tutkitaan BOD_{7ATU}, COD_{Cr} -kemiallinen hapenkulutus, kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, kiintoaine, kloridit, petroolieetteriuute (rasva ja öljy) ja pH-luku (25 C°). Lisäksi mitataan virtaama ja jäteveden lämpötila.

Flotaatioihin johdettavissa jätevesissä on jatkuvatoiminen määrämittaus ja pH-tarkkailu. Flotaatiokemikaalien annostelua ohjataan virtauksen ja pH-mittauksen mukaan.

Turkiseläinrehun raaka-aine valmistetaan panosperiaatteella. Jokaisesta sekoituserästä ja myyntierästä määritetään pH. Lisäksi turkisrehusta tehdään omavalvontaohjelman mukaisesti kemiallisia, mikrobiologisia ja rehun ravintosisältöön liittyviä määrityksiä.

Laitoksella on toimintakäsikirja, joka sisältää osastokohtaisen omavalvonnan sekä sertifioitua laatu- ja ympäristöjärjestelmät. Omavalvonta sisältää muun muassa hygienian ja tuoteturvallisuuden.

POIKKEUKSELLISET TILANTEET JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Nurmon tuotantolaitoksen toiminnoista on olemassa pelastussuunnitelma. Nurmon tuotantolaitos on Tukesin valvoma toimintaperiaateasiakirjalaitos. Toimintaperiaateasiakirja määrittää vaarallisten kemikaalien käsittelyssä ja varastoinnissa noudatettavat toimintaperiaatteet onnettomuuksien ehkäisemiseksi ihmisten, omaisuuden sekä ympäristön kannalta.

Ammoniakkivuotojen varalle on kaasuhälytysjärjestelmä konehuoneissa ja venttiilikeskoksissa. Tuotantolaitoksella on käytössä uusi elintarviketurvallisuuden hallintajärjestelmä ISO 22000. Pelastusharjoituksia järjestetään yhteistyössä pelastusviranomaisen kanssa.

Mikäli joku säiliö rikkoutuu tai tapahtuu joku muu onnettomuus, valuvat kemikaalit niille tarkoitettuun varoaltaaseen, joista kemikaalit poistetaan pumpaamalla. Käyttöhenkilökunnalle on annettu kemikaalikoulutus, sekä hankittu tarvittavat suojavarusteet poikkeustilanteiden varalle. Tiloissa tai niiden välitörmässä läheisyydessä on käytettävissä silmä- ja hätäsuihkut. Kiinteistönvalvonnan henkilökunnalla on käytettävissä myös paineilmalaittein varustetut kemikaalisuojapuvut sekä kemikaalitorjuntavälinein varustettu auto.

Mikäli viemäriin joutuu onnettomuustilanteessa kemikaalia, voidaan sen eteenpäin kulkeutuminen estää Atrian esikäsittelylaitoksella tai kantatie 19 toisella puolella olevassa tasaus- tai varoaltaassa. Sadevesien purkuputkien sijainnit on merkitty maastoon, jolloin ne pystytään tarvittaessa sulkemaan.

LUPAHAKEMUKSEN KÄSITTELY

Lupahakemuksen täydennykset

Lupahakemusta on täydennetty 24.3.2014, 11.6.2014 ja 17.11.2014.

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Hakemuksesta on kuulutettu Seinäjoen kaupungin ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ilmoitustauluilla 17.4.2014 - 19.5.2014. Ympäristölupahakemusta koskeva ilmoitus on julkaistu Seinäjoen Sanomissa. Ympäristölupahakemus ja siihen liittyvät selvitykset ovat olleet kuulutusajan yleisesti nähtävillä Seinäjoen kaupungissa.

Lupahakemuksesta on annettu erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Tarkastukset, neuvottelut ja katselmukset

Hakijan kanssa on pidetty neuvottelu lupahakemuksesta 26.5.2014.

Lausunnot

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira:

Teurastamossa voi syntyä kaikkiin sivutuoteluokkiin kuuluvaa ainesta, joka on sivutuotesäädösten mukaisesti luokiteltava, kerättävä ja toimitettava edelleen sallittuihin laitoksiin/toimijoille hävitettäväksi, rehun raaka-aineeksi tai tekniseen käyttöön.

Teurastamolla on oltava sivutuotelainsäädännön vaatimusten mukainen jäteveden esikäsittelymenetelmä eläinperäisen aineksen talteenottamista ja keräämistä varten. Tällaisena menetelmänä voidaan pitää esimerkiksi 6 mm siivilää viemärikaivoissa. Siivilään kertynyt aines kerätään, merkitään ja hävitetään sivutuotteena. Kun teurastamoiden jätevedestä on erotettu 1 ja 2 luokan aines siivilällä, jäteveden käsittelyssä siitä eteenpäin koottavaan ainekseen ei sovelleta sivutuoteasetusta.

Teurastamoissa työskentelevät Eviran tarkastuseläinlääkärit valvovat teurastamoiden eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittelyä. Viranomaisen on tarkastettava sivutuotteiden luokittelua, määriä ja koostumusta, sekä sivutuotteiden käsittelyä, varastointia ja lähettämistä. Tarkastuseläinlääkäriellä ei ole toimivaltaa ympäristönsuojelulainsäädännön eikä jätelainsäädännön nojalla. Evira haluaa lisäksi kiinnittää huomiota seuraaviin lupahakemuksessa mainittuihin asioihin:

Hakemuksen kohdassa 15 ja liitteessä 15.1. mainituissa arviossa parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamisessa viitataan vuonna 2002 julkaistuuun raporttiin. Evira toteaa, että kyseinen raportti on tehty ennen sivutuoteasetuksen (EY) N:o 1774/2002 voimaantuloa, eikä siinä ole huomioitu sivutuoteasetuksen tuomia muutoksia eläimistä saatavien sivutuotteiden luokittelussa, keräämisessä ja käsittelyssä.

Lupahakemuksessa ja laitoksen voimassaolevassa ympäristöluvassa rehuksi hyödynnettävien eläimistä saatavien sivutuotteiden yhteydessä käytetään jäte-termiä. Koska jätteen käyttö rehuna ei ole sallittua, Evira katsoo, että annettavassa ympäristölupapäätöksessä tulisi kiinnittää huomiota jäte-termin käyttöön ja erotella päätöksessä sivutuotteet ja jätteet jätelain 5 § mukaisesti. Rehuksi alun perin tarkoitettu sivutuote voi muuttua jätteeksi esimerkiksi pilaantumisen myötä. Tällöin hävitettävä erä on sivutuoteasetuksen mukaista sivutuotetta ja jätelain mukaista jätettä.

Lupahakemuksen kohdassa 12 B ja liitteessä 7 todetaan, että turkisrehuksi kelpaamattomat sivutuotteet toimitetaan polttolaitokselle, joksi asiakirjoissa mainitaan Honkajoki Oy. Honkajoki Oy ei ole polttolaitos vaan käsittelylaitos joka käsittelee erillisillä prosesseissa luokan 1 ja luokan 2 eläimistä saatavia sivutuotteita painesteriloimalla ns. renderöintiprosessissa. Asiakirjoihin tulisi-kin tarkentaa, tarkoitetaanko tässä polttolaitosta vai Honkajoki Oy:n laitoksia. Molemmat laitostyyppit soveltuvat eläimistä saatavien sivutuotteiden käsitte-lyyn tai hävittämiseen.

Hakemuksen liitteessä 9.1. todetaan, että tuotannosta tulevista jätevesistä rumpuseuloilla talteen otettu kiintoainees viedään laitoksen kompostointialu-eelle. Hakemusasiakirjoista ei selviä toimivatko nämä rumpuseulat sivu-tuoteasetuksen edellyttämänä kiintoaineesen erotteluvaiheena (6 mm siivilä tai vastaava järjestelmä). Mikäli näin on, tulee kiintoainees kerätä ja hävit-tää/käyttää sivutuoteasetusten vaatimusten mukaisesti ja tällöin kiintoaineesen toimittaminen laitoksen kompostointialueelle ei olisi mahdollista. Mikäli sivutuoteasetuksen edellyttämä kiintoaineesen talteenotto tapahtuu ennen rumpuseuloja, sivutuoteasetuksen vaatimuksia ei sovelleta rumpuseulalla muodostuvan aineksen osalta ja se voidaan kompostoida jätevesilietteenä.

Nurmon laitoksen yhteydessä olevalla kompostointilaitoksella on Eviran myöntämä lannoitevalmistelain ja sivutuoteasetuksen mukainen laitoshyväk-syntä. Laitoksella voidaan käsitellä lantaa ja jätevesilietettä. Lannan lisäksi muita eläimistä saatavia sivutuotteita kompostointilaitos ei saa käsitellä. Ym-päristöluvan muutoshakemuksessa esitetty tuotantomäärien kasvu lisää merkittävästi laitoksella muodostuvan kompostoitavan aineksen määrää. Evi-ra on vuonna 2011 laitoksen yhteydessä olevan kompostointitoiminnan laa-jentamiseen liittyvästä ympäristölupahakemuksesta (LSSAVI/38/04.08/2011) antamassaan lausunnossaan tuonut esiin huolen kompostointikentän kapas-iiteetin riittävydestä.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus:

Voimassa olevan ympäristölupapäätöksen (Dnro LSU-2006-Y-30, 30.3.2007) ajan tasalle päivityksen myötä luvasta poistuu useita lupamääräyksiä, koska päätöksen myöntämisen jälkeen kompostointitoiminnalle ja alueella sijaitse-valle kattilalaitokselle on myönnetty omat erilliset ympäristölupapäätöksensä. Atria Suomi Oy:n kompostointitoimintaa koskeva ympäristölupapäätös on myönnetty 13.3.2012 (Dnro LSSAVI/38/04.08/2011) ja hakemus lupamäärä-ysten tarkistamiseksi tulee jättää 31.3.2023 mennessä. Kompostointitoimin-taa hoitaa Kekkilä Oy. Atrian Nurmon tuotantolaitoksen lämmön- ja höyryn tuottaminen on siirtynyt Vapo Oy:lle, jolle on myönnetty erillinen ympäristölu-pa 19.5.2008 (Dnro LSU-2008-Y-290) ja hakemus lupamääräysten tarkista-miseksi tulee jättää 31.12.2019 mennessä.

Ympäristöluvan myöntämisen jälkeen on tapahtunut myös muita muutoksia. Sairasteurastamo on lopetettu. Siipikarjayksikössä teurastetaan vain broile-reita, kalkkunoiden teurastus on lopetettu. Lisäksi rasvatehtaan toiminta Sei-näjoen yksikössä on lopetettu, mutta rasvatehtaan toimintaa ei ole siirretty Nurmon tuotantolaitokselle kuten toiminnanharjoittaja suunnitteli. ELY-keskus esittää, että rasvatehdasta koskevat lupamääräykset poistetaan ympäristölu-vasta.

Atria Suomi Oy:n Nurmon tuotantolaitos on IE-direktiivin (teollisuuden päästöjen yhdenmukaista ehkäisemistä koskeva direktiivi 2010/75/EU) liitteen 1 kohden:

- 6.4 a) Teurastamatoiminta. tuotantokapasiteetin ylittäessä 50 tonnia ruhoja päivässä
  - 6.4 b) i) Elintarvikkeiden tai rehujen tuotantoon tarkoitettujen raaka aineiden käsittely ja jalostus, riippumatta siitä, onko niitä aikaisemmin jalostettu vai ei, pelkkää pakkaamista lukuun ottamatta: pelkästään eläinperäiset raaka-aineet (paitsi pelkkä maito), valmiiden tuotteiden tuotannon ylittäessä 75 tonnia päivässä
  - 6.5 Ruhojen tai eläinperäisen jätteen loppukäsittely tai kierrätys käsittelykapasiteetin ylittäessä 10 tonnia päivässä
- mukaista toimintaa harjoittava laitos.

Laitoksen sivutoimiala on IE-direktiivin liitteen 1 kohdan

5.3 b) i) Vaarattoman jätteen hyödyntäminen tai hyödyntämisen ja loppukäsittelyn yhdistelmä, kun kapasiteetti ylittää 75 tonnia päivässä, mukaan luettuna yksi tai useampi seuraavista toiminnoista ja lukuun ottamatta direktiivin 91/271/ETY kuuluvia toimintoja: biologinen käsittely
mukaista toimintaa.

Tuotanto

Voimassa olevassa ympäristöluvassa teurastusmäärät ruhopainona ovat 100 000 tonnia sikaa ja 60 000 tonnia broileria. Lihavalmisteyksikön valmisruokatuotteiden tuotantokapasiteetti on 91 000 tonnia vuodessa. Turkisrehun raaka-ainetta valmistetaan siipikarjaysyksikössä 20 000 tonnia ja rehuvalkuaistehaalla noin 19 400 tonnia.

Hakemuksessa esitetään tuotantolukuja tuorelihan liiketoiminta-alueelle, valmisruoka liiketoiminta-alueelle, lihavalmisteet liiketoiminta-alueelle, siipikarjateurastukselle ja sikateurastukselle.

Valvontaviranomaisen kannalta ympäristölupa tulee määrittää sellaiset tuotannon tunnusluvut, joita toiminnanharjoittaja pystyy yksiselitteisesti seuraamaan ja raportoimaan. Lihavalmisteyksikön valmisruokatuotteiden tuotantomäärän raportointi yksiselitteisesti on toiminnanharjoittajan mukaan ongelmallista.

Jätevesikuormitus

Laitoksella tulevat jätevedet esikäsitellään ennen niiden johtamista Lapuan Jätevesi Oy:n puhdistamolle. Lapuan Jätevesi Oy:lle on myönnetty ympäristölupa (Dnro LSU-2006-Y-146, 30.3.2007) Atrian Nurmon tuotantolaitoksen jätevesien tasausaltaan ja lipeälaitoksen toimintaan. Hakemus lupamääräysten tarkistamiseksi tuli jättää 31.12.2013 mennessä.

Hakemukseen liitettyssä Lapuan Jätevesi Oy:n 23.8.2013 antamassa lausunnossa Atrian Nurmon tehtaiden jäteveden esikäsitelyvaatimusten kiristämistä ei pidetä perusteltuna, koska se huonontaisi Lapuan Jätevesi Oy:n puhdistamon tulokuorman BHK/N-suhdetta ja siten kokonaistypen poistoa. Lapuan Jätevesi Oy joutuisi investoimaan ulkoiseen lisähiililähteeseen.

BAT-asiakirjassa "Integrated Pollution Prevention and Control Reference Document on Best Available Techniques in the Slaughterhouses and Animal

By-products Industries, May 2005" todetaan, että teurastamon jätevesi voi olla tärkeä hiililähde jätevedenpuhdistamon denitrifikaatiolle.

Atrian Nurmon tuotantolaitoksen jäteveden esikäsittely on toiminut hyvin ja ympäristöluvan tavoitearvot ovat pääsääntöisesti täyttyneet. Vuoden 2013 alkuvuodesta oli ongelmia esikäsittelyn ns. vanhan puolen flotaation kanssa. Toiminnanharjoittaja on tämän johdosta uusinnut vanhaa puolta alkuvuodesta 2014.

ELY-keskus huomauttaa, että hakemuksesta ei selviä miten esikäsittelylaitoksen toiminnan käyttötarkkailu tehdään ja miten se dokumentoidaan. Tältä osin lupahakemusta on tarpeen täydentää.

Jäteveden kuormitustarkkailu toimii hyvin ja se antaa riittävästi tietoa jätevesikuormituksesta.

Lupamääräyksen A3 mukaan "lähtevän jäteveden näytteenotto toteutetaan virtaamapainotteisesti laitoksen toiminta-aikana". Näytteenotto toteutetaan 24 tunnin kokoomanäytteenä. Lupamääräys tulee päivittää vastaamaan näytteenoton ja laboratoriotutkimusten nykyvaatimuksia. ELY-keskus katsoo, että Atrian Nurmon tuotantolaitoksen voimassa olevassa ympäristöluvassa olevat tavoitearvot tulee asettaa raja-arvoiksi neljännesvuosikeskiarvona.

Toiminnanharjoittajan tulee raportoida TYVI-palvelun kautta sähköisesti kuormitustarkkailun tuloksina näytteiden yksittäiset analyysitulokset (sekä virtaamat) ja neljännesvuosikeskiarvot kuukauden kuluttua raportointijakson päättymisestä. Mikäli esikäsittely ei saavuta jotain päästöraja-arvoa, tulee lisäksi tehdä erillinen häiriöilmoitus TYVI-palvelun kautta.

Jätteet

Hakemuksen mukaan Atria Suomi Oy on tehnyt esisopimuksen kompostoitavan jätteen käsittelystä biokaasulaitoksessa. Edellytysten toteutuessa toiminta alkaisi vuoden 2015 aikana.

ELY-keskus katsoo, että aumakompostoinnista tulee luopua kokonaan ja siirtyä esimerkiksi biokaasulaitoskäsittelyyn. Lupamääräykset kompostointialueen käytöstä poistamisesta tulee antaa jo tämän tarkistushakemuksen käsittelyn yhteydessä.

Muuta

Hakemuksesta ei selviä mitä suunnitelmia Atrialla on maankaatopaikalle. Jääkö se sellaisenaan alueelle vai aiotaanko se maisemoida.

Valvontakäynneillä on selvinnyt, että öljynerotuskaivojen tyhjennyksiä ei kirjata ylös, mutta toiminnanharjoittajan mukaan tiedot löytyvät laskuista. ELY-keskus ei pidä menettelyä hyväksyttävänä ja katsoo, että ympäristöluvassa tulee antaa riittävät lupamääräykset öljynerotuskaivojen tyhjennyksistä ja kirjanpidosta.

Hakemukseen oli liitetty Atrian Nurmon tuotantolaitoksen vuonna 2013 tehdyn ympäristömeluselvityksen raportti (Ramboll). Selvitys tehtiin päivittämällä Nurmon tuotantolaitoksesta vuonna 2005 tehty melun leviämisen mallinnus

sekä suorittamalla mittauksia. Raportin mukaan tulosten perusteella voidaan todeta, että tuotantolaitoksen aiheuttama äänitaso alittaa sille asetetut raja-arvot lähimmissä häiriintyvissä kohteissa. ELY-keskus katsoo, että meluselvitys tulee uusaa, mikäli toiminnassa tapahtuu muutoksia tai viimeistään ennen seuraavan ympäristöluvan tarkistushakemuksen jättämistä. Muutoin lupa voidaan myöntää tavanomaisin lupamääräyksiin.

Seinäjoen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen:

Ympäristönsuojelulle ei ole tullut valituksia laitoksen toiminnasta. Lupahakemuksesta ei ole huomautettavaa.

Seinäjoen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toimitti liitteeksi lausuntonsa myöhemmin sähköpostin, jossa todetaan seuraavaa: Hakemuksessa sanotaan, että alueella ei ole asemakaavaa. Todellisuudessa Nurmon tuotantolaitoksen alue on asemakaava-alue ja voimassa oleva asemakaava on Tepon alueen asemakaava, jonka Vaasan lääninhallitus on vahvistanut 17.7.1991.

Lapuan Jätevesi Oy:

Lapuan Jätevesi Oy:n lausunto Atria Nurmon esikäsiteltyjen jätevesien vaikutuksesta Lapuan Jätevesi Oy:n jätevedenpuhdistamon prosessiin

Atria Nurmon tehtaiden esikäsiteltyt jätevedet johdetaan siirtoviemärissä käsiteltäviksi Lapuan Jätevesi Oy:n jätevedenpuhdistamolla.

Lapuan Jätevesi Oy haluaa saattaa ympäristöluvan päivitystä käsittelevien viranomaisten tietoon seuraavia, otsikossa mainitun ympäristöluvan päivitystä harkittaessa huomioitavia seikkoja.

1. Vastuu Atrian esikäsiteltyjen jätevesien puhdistamisesta tämän päivän ympäristönormeja vastaavasti on voimassa olevien sopimusten mukaan Lapuan Jätevesi Oy:llä, eli Atrian esikäsittelyn tehokkuuden ja tehtaan ympäristökuormituksen välinen yhteys on hyvin heikko;

2. Lapuan Jätevesi Oy:lle 2010 annetussa uudessa ympäristöluvassa on asetettu erittäin tiukat vaatimukset, mm. kokonaistypen poiston osalta edellytetään 2015 alkaen 70 % reduktiota ympäri vuoden. Vaatimusten täyttäminen vaatii kehittyntä puhdistusprosessia, edullisia ravinnesuhteita ja prosessitahtumien hyvää hallintaa;

3. Lapuan puhdistamo on rakennettu 1990-luvulla korkealla orgaaniselle kuormitukselle, ilman typenpoistovaatimusta. Vaikka prosessia on myöhemmin monin osin uudistettu, yksi tämän hetken päähaaste on tulokuorman epäedullinen BHK/N -suhde: liian pieni orgaaninen kuormitus suhteessa isoon typpikuormitukseen;

4. Mikäli Atrian esikäsittelyvaatimuksia - ennen muuta BHK:n poiston osalta - tiukennetaan, se huonontaa edelleen Lapuan puhdistamon ravinnebalanssia ja johtaa tilanteeseen, jossa Atrian on investoitava jätevesien esikäsittelynsä tehostamiseen samalla kun Lapuan Jätevesi Oy:n on investoitava ulkoiseen lisähiililähteeseen eli metanolin lisäykseen prosessin tehon parantamiseksi.

Edellä esitetyn perusteella Lapuan Jätevesi Oy ei pidä Atrian Nurmon tehtaiden jäteveden esikäsittelyvaatimusten kiristämistä perusteltuna. Mieluummin olisi BHK-pitoisuudelle edellisellä luvantarkistuskierröksellä annetustakin enimmäispitoisuudesta syytä luopua.

Muistutukset ja mielipiteet

Hakemuksesta ei jätetty muistutuksia tai mielipiteitä.

Hakijan kuuleminen ja vastine

Hakijalle on 7.7.2014 päivätyllä kirjeellä annettu mahdollisuus vastineen antamiseen hakemuksesta jätettyihin lausuntoihin. Hakijan toimittamassa vastineessa on esitetty yksilöidyt vastaukset lausuntoihin.

EVIRAN LAUSUNTO 30.5.2014

1. Täsmennys lupahakemuksen kohtaan 12B ja liitteeseen 7.

Turkiseläinrehuksi kelpaamattomat sivutuotteet toimitetaan Honkajoki Oy:lle edelleen käsiteltäväksi.

2. Täsmennys lupahakemuksen liitteeseen 9.1.

Sivutuoteasetuksen edellyttämä kiintoaineksen erottelu teurastamossa tapahtuu ennen esikäsittelylaitoksen rumpuseuloja. Sikateurastamon jätevedet ohjataan teurastamoalueella olevalle 6 mm siivilällä varustetulle rumpuseulalle, josta kiintoainekset johdetaan Honkajoki Oy:lle menevään lavaan ja jätevesi jatkaa sieltä edelleen jäteveden esikäsittelylaitoksen rumpuseuloille. Siipikarjateurastamossa on lattiakaivojen kannet varustettu 6 mm siivilällä.

3. Kompostikentän kapasiteetin riittävyys

Kapasiteetin riittävydestä on tehty Kekkilä Oy:n arvio kompostointitoiminnan laajentamiseen liittyvässä ympäristölupahakemuksessa LSSAVI/38/04.08/2011, liite 1. Siinä todetaan mm., että kompostointikentän kapasiteetti ei ole ongelma, koska lisää kompostointitilaa on saatavissa, jos mullan valmistus siirretään muualle.

ELINKEINO-, LIIKENNE-, JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN LAUSUNTO 19.5.2014

4. Tuotannon tunnusluvut

Olemme esittäneet 11.6.2014 päivätyssä täydennyshakemuksessamme yksiselitteisesti raportoitavissa olevat ja toimintaa kuvaavat tuotannon tunnusluvut.

5. Jätevesien esikäsittelylaitoksen käytöntarkkailu

Olemme kuvanneet 11.6.2014 päivätyssä täydennyshakemuksessamme miten jätevesien esikäsittelylaitoksen käytöntarkkailu tehdään.

6. Jätevesikuormituksen tavoitearvot

Atria katsoo, että jätevesiarvoissa ei ole tarvetta asettaa tavoitearvoja raja-arvoiksi neljännesvuosikeskiarvona. Voimassa olevassa ympäristöluvassa oleva jäteveden kuormituksen nykyinen tavoitearvoasetanta ja puolivuotiskeskiarvoseuranta on ollut riittävästi toimintaa ohjaava ja sen kautta on päästy hyviin tuloksiin. Tätä tukee myös Lapuan jätevesi Oy:n 23.8.2013 antama lausunto.

7. TYVI raportointi

Näkemyksemme mukaan kerran vuodessa tehtävä yhteenvetoraportti TYVI palvelun kautta sähköisesti on riittävä kuten tähänkin asti. Kuukausittain tehtävistä jäteveden näytteenottotuloksista toimitetaan kopio ELY:lle.

8. Lupamääräykset kompostialueen käytöstä poistamisesta

Kompostointitoimintaa koskeva ympäristölupapäätös on myönnetty 13.3.2012 (Dnro LSSAVI/380408/2011) ja sen osalta hakemus lupamääräysten tarkistamisesta tulee jättää 31.3.2023 mennessä. Nyt käsittelyssä olevan lupahakemuksen tarkistaminen ei koske kompostoinnin ympäristölupaa, joten tässä yhteydessä ei tule antaa erityisiä määräyksiä kompostoinnista. Kompostiin toimitetaan sekä Nurmon tuotantolaitoksen että Kauhajoen tuotantolaitoksen jäte. Kompostoinnin vaihtoehdoksi on Atria toimesta selvitetty luotettavaa pitkän aikavälin kustannustehokasta ratkaisua. Siihen liittyen Atria teki esisopimuksen Lapualle suunnitellun biokaasulaitoksen kanssa, jonka toiminta olisi alkanut vuoden 2015 alusta. Hankkeen toteutuksesta on kuitenkin luovuttu ja esisopimus siten rauennut. Tällä hetkellä on selvityksessä ja neuvottelussa Kauhajoen jätteen toimitus biokaasulaitokselle, jolloin Nurmon kompostikentälle tulevan jätteen määrä vähenisi merkittävästi. Nykyinen aumakompostointi ei aiheuta haittaa ympäristölle ja toisaalta lopullisten ratkaisujen tulee olla yrityksen toimintaa tukevia, sekä teknisesti että taloudellisesti.

Kompostointialueeseen liittyvät mahdolliset määräykset tulee antaa nykyistä kompostointitoimintaa koskevan ympäristöluvan lupamääräysten tarkistamista koskevan hakemuksen yhteydessä.

9. Maankaatopaikka

Maankaatopaikalle on edelleen tarvetta muutostöiden ja laajennusten yhteydessä. Tässä vaiheessa emme näe erityistä tarvetta maankaatopaikan maisemoinnille.

10. Öljynerotuskaivojen tyhjennykset.

Öljynerotuskaivoja tyhjätyään säännöllisesti ennakkohuolto-ohjelman mukaisesti ja suoritettu työ raportoidaan kunnossapitojärjestelmään. Erillistä raporttia niistä ei ole kuitenkaan tähän mennessä luotu. Imuauto tyhjennyksien määristä on urakoitsijalla kirjanpito.

SEINÄJOEN KAUPUNGIN LAUSUNTO 24.4.2014

11. Täsmennyksenä lupahakemuksemme kohtaan 3. ilmoitamme, että Nurmon tuotantolaitoksen alueella on asemakaava, kuten Seinäjoen kaupungin lausunnossa kerrotaan. Voimassa oleva asemakaava on Tepon alueen asemakaava, jonka Vaasan läänihallitus on vahvistanut 17.7.1991, liite 2.

ALUEHALLINTOVIRASTON PÄÄTÖS

Ratkaisu

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto tarkistaa Atria Suomi Oyj:n Nurmon tuotantolaitoksen toistaiseksi voimassa olevan Länsi-Suomen ympäristökeskuksen 30.3.2007 antaman ympäristölupapäätöksen LSU-2006-Y-30(111) lupamääräykset. Tarkistetut lupamääräykset korvaavat aikaisemmat lupamääräykset kokonaisuudessaan.

Lupamääräykset kuuluvat tarkistettuina seuraavasti:

Päästöt vesiin ja viemäriin

1. Atria Suomi Oyj:n Nurmon tuotantolaitokselta muodostuvat jätevedet on johdettava esikäsiteltäväksi tuotantolaitoksen omalle esikäsitteilylaitokselle, jonka jälkeen ne on johdettava Lapuan Jätevesi Oy:n jätevedenpuhdistamoon. Esikäsitteilyn jälkeen vesihuoltolaitoksen viemäriverkoston johdettavan jäteveden haitta-ainepitoisuudet ei saa ylittää seuraavia pitoisuusrajoja neljännesvuosikeskiarvoina:

BOD _{7ATU}	<800 mg/l
Kiintoaine	<350 mg/l
Rasvat	<100 mg/l

Raja-arvot katsotaan saavutetuksi, kun pitoisuus neljännesvuosittaisena keskiarvona laskettuna alittaa raja-arvon.

Laitoksen toiminnassa on pyrittävä siihen, että jätevesiä syntyy mahdollisimman vähän. Viemäriin johdettava jätevesi ei saa sisältää rasvaa, öljyä, kiintoaineita tai muita aineita sellaisessa määrin tai pitoisuuksina, jotka ovat haitallisia viemäriverkostolle tai jätevedenpuhdistamon puhdistusprosesseille.

2. Jätevedet on esikäsiteltävä parhaalla käyttökelpoisella esikäsitteilytekniikalla ennen vesihuoltolaitoksen viemäriin johtamista siten, ettei viemäriin johdeta sellaista jätevettä tai aineita, jotka voivat vaurioittaa viemäriverkoston tai puhdistamon rakenteita tai haitata esikäsitteilylaitoksella tai puhdistamolla syntyvän lietteen hyötykäyttöä.

Kiintoaineen pääsy viemäriin on estettävä käyttämällä siivilää, jonka silmäkoko on enintään 6 mm.

3. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että jätevesien johtamiseen, käsittelyyn ja tarkkailuun tarvittavia laitteita hoidetaan asianmukaisesti. Yrityksen on nimettävä laitteiden toiminnasta ja käytöstä vastuussa oleva, tehtävän edellyttämän pätevyyden omaava henkilö. Henkilön nimi ja yhteystiedot on ilmoitettava vesihuoltolaitokselle ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle. Yhteystiedot on pidettävä ajan tasalla.
4. Laitosalueen sadevedet ja muut pintavedet on johdettava laitosalueelta hiekan- ja öljynerotuskaivojen kautta niin, ettei niistä aiheudu pinta- tai pohjavesien pilaantumisvaaraa. Kaivot on tarkastettava ja tyhjennettävä säännöllisesti.

Jätteet ja niiden käsittely ja hyödyntäminen

5. Tuotantolaitoksen toimintaa on hoidettava niin, että jätettä muodostuu mahdollisimman vähän. Toiminnassa syntyvät jätteet tulee varastoida ja käsitellä tiiviillä alustalla. Jätteiden käsittelyssä on lisäksi noudatettava alueellisia jätehuoltomääräyksiä.

Toiminnassa muodostuvat hyötykäyttöön soveltuvat paperi- ja pahvijäte sekä metalli-, muovi- ja puujätteet tulee varastoida kiinteistöllä niille erikseen varatulla alueella ja toimittaa hyödynnettäväksi ensisijaisesti materiaalina. Jätteet tulee toimittaa sellaiselle vastaanottajalle, jolla on lupa vastaanottaa ja hyödyntää

jätettä tai muuten riittävät edellytykset kyseessä olevan jätejakeen jätehuollon asianmukaiseen järjestämiseen.

Mikäli kaatopaikalle toimitetaan muuta kuin yhdyskuntajätteeksi luokiteltavaa jätettä, jätteen kaatopaikkakelpoisuus on aina ensin selvitettävä kaatopaikoista annetun valtioneuvoston asetuksen (331/2013) mukaisesti ja asiasta on etukäteen sovittava kaatopaikan hoidosta vastaavan kanssa.

Jätteet on toimitettava hyötykäyttöön ensisijaisesti aineena ja toissijaisesti energiana siten, että kaatopaikalle loppusijoitettavaa jätettä muodostuu mahdollisimman vähän. Kaatopaikalle toimitettavien jätteiden kaatopaikkakelpoisuus on tarvittaessa selvitettävä jätteiden perusmäärittelyllä. Jätteet on toimitettava paikkaan, jolla on ympäristönsuojelulain mukainen lupa vastaanottaa kyseisiä jätteitä.

6. Toiminnassa syntyvät eläinperäiset jätteet ja sivutuotteet tulee käsitellä ja varastoida niin, ettei niistä aiheudu terveys- tai viihtyvyyshaittaa. Eläinperäisten jätteiden ja sivutuotteiden käsittelyn ja varastoinnin on lisäksi tapahduttava siten, ettei siitä voi aiheutua hajuhaittaa, maaperän, pinta- ja pohjavesien pilaantumisvaaraa tai tautiriskiä. Eläinperäiset jätteet ja sivutuotteet on varastoitava jäädytetyssä tilassa tai konteissa.

Kaikki eläinperäiset jätteet sekä eläinten kuljetuksessa ja vastaanotossa muodostunut lanta tulee varastoida asianmukaisesti siten, ettei siitä voi aiheutua haju- tai terveyshaittaa eikä maaperän tai pohja- tai pintavesien pilaantumisvaaraa.

7. Eläinperäinen renderöitävä jäte kuten luut, siankarvat, pehmeä raaka-aine ja höyhenet on toimitettava laitokseen, jolla on lupa käsitellä luokituksen mukaisia eläinjätteitä.
8. Ulkomaille lemmikkieläinten ruokateollisuuden raaka-aineeksi vietävien sivutuotteiden suhteen toiminnanharjoittajan tulee olla selvillä, mitä säädetään jätteen siirrosta ja siirron hyväksymisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1013/2006 jätteiden siirrosta.
9. Toiminnassa syntyvät kompostointikelpoiset jätejakeet kuten lietelanta, karja-autojen kuivikelanta, jäteveden esikäsittelyliete, imuautoliete sekä Kauhajoen tuotantolaitokselta tuotavat kompostointikelpoiset jätejakeet on toimitettava käsiteltäväksi kompostointilaitokselle tai muuhun laitokseen, jolla on ympäristönsuojelulain mukainen lupa vastaanottaa kyseisiä jätteitä.
10. Toiminnassa syntyvät vaaralliset jätteet on pidettävä erillään muista jätteistä eikä niitä saa sekoittaa keskenään eikä muihin jätteisiin. Vaaralliset jätteet on säilytettävä tiiviisti suljetuissa kullekin jätetyypille tarkoitetuissa astioissa, säiliöissä tai pakkauksissa, ja varastoitava katetussa ja lukitussa tilassa, tiiviillä nesteillä läpäisemättömällä alustalla. Vaarallisista jätteistä ei saa aiheutua vaaraa tai haittaa ympäristölle.

Vaarallisten jätteiden pakkauksissa on oltava niiden laatua ja vaarallisuutta osoittavat merkinnät.

Vaaralliset jätteet tulee toimittaa vähintään kerran vuodessa jätelain (646/2011) 29 § mukaisen hyväksynnän saaneille vastaanottajille.

11. Vaarallisia jätteitä luovutettaessa on jätteiden siirrosta laadittava siirtoasiakirja, josta ilmenee valtioneuvoston asetuksen (179/2012) 24 §:ssä veloitettut tiedot.
12. Jätteiden kuljetus loppukäsittely- tai hyödyntämispaikalle on järjestettävä siten, ettei kuljetuksesta voi aiheutua epäsiisteyttä, haju- tai terveystahetta eikä maaperän, pinta- tai pohjavesien pilaantumisvaaraa tai muuta haittaa tai vaaraa ympäristölle. Jätteen kuljetuksen tulee tapahtua asianmukaisella jätteenkuljetuskalustolla niin, ettei jätteitä pääse leviämään ympäristöön kuljetuksen aikana.

Jätteenkuljetuksen tulee tapahtua sellaisten toiminnanharjoittajien toimesta, jotka on merkitty Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen jätehuoltorekisteriin. Jätettä saa toimittaa vain jätelain 29 § mukaisen hyväksynnän saaneille vastaanottajille.

Raaka-aineiden, kemikaalien, polttoaineiden ja jätteiden varastointi

13. Toiminnanharjoittajan tulee olla selvillä käyttämiensä kemikaalien, polttoaineiden ja pesuaineiden ominaisuuksista. Aineita tulee käyttää, varastoida ja siirtää siten, että päästöjä ympäristöön ei pääse syntymään.

Lisäksi toiminnassa tulee huolehtia siitä, että kemikaalien, ruokaöljyjen ja muiden raaka-aineiden säiliöt, putkistot ja niihin liittyvät laitteistot sekä suojarakenteet ovat niitä koskevien säännösten ja määräysten mukaisia.

14. Raaka-aineet, kemikaalit, tuotteet, polttoaineet sekä jätteet on varastoitava ja käsiteltävä laitosalueella siten, ettei niistä aiheudu epäsiisteyttä, roskaantumista, pölyämistä, hajuhaittaa, maaperän tai vesien pilaantumisvaaraa eikä muuta haittaa ympäristölle.

Kemikaalit on varastoitava asianmukaisesti merkityissä astioissa katetussa, reunakorokkein varustetussa ja tiivispohjaisessa varastossa, jota ei ole viemäroity. Keskenään vaarallisesti reagoivat kemikaalit eivät saa vuototilanteissa päästä kosketuksiin toistensa kanssa. Nestemäiset kemikaalit on sijoitettava suoja-altaisiin. Altaiden on oltava tiiviitä ja kemikaalien varastointiin soveltuva materiaalista valmistettuja. Niiden tilavuuden on oltava vähintään suurimman altaassa varastoitavan kemikaalisäiliön kokoinen. Varastotilojen lattiakaivot on varustettava asianmukaisin suojakansin tai sulkuventtiilein.

Päästöt ilmaan

15. Toiminnanharjoittajan on osallistuttava Seinäjoen seudun ilmanlaadun yhteistarkkailuun tarkkailusta laadittavan erillisen sopimuksen mukaisesti.

Melu ja värinä

16. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että laitoksen toiminnasta ei aiheudu ympäristöön kohtuutonta melua tai värinää. Laitoksen toiminnasta yhdessä alueen muiden melulähteiden kanssa aiheutuva ekvivalenttimelutaso (LAeq) saa laitoksen ympäristön asuinrakennusten ulko-oleskelualueilla päiväaikana (klo 07 -22) olla enintään 55 dB ja yöaikana (klo 22 - 07) enintään 50 dB. Jos melu on luonteeltaan iskumaista tai kapeakaistaista, mittaus- tai las-

kentatulokseen lisätään 5 dB ennen sen vertaamista sallittuun melutasoon. Mikäli melutasot ylittyvät, toiminnanharjoittajan on välittömästi ryhdyttävä lisätoimenpiteisiin melun vaimentamiseksi.

Tehtaan kunnossapidossa ja uusissa laitehankinnoissa tulee pyrkiä vähämeluisiin ratkaisuihin siten, että hankittavat laitteet ovat vähämeluisia tai laitteita aina mahdollisuuksien mukaan varustetaan äänenvaimentimilla. Pistemäiset melun päästölähteet on koteloitava äänenvaimentimin melun vaimentamiseksi ja melun leviämisen estämiseksi. Melun leviämisen estämiseksi melulähteet on sijoitettava melun leviämisen kannalta parhaan käytännön mukaisesti.

17. Meluselvitys on tehtävä uudelleen, mikäli laitoksen toiminnassa tapahtuu muutoksia, tai viimeistään ennen seuraavan ympäristöluvan lupamääräysten tarkistushakemuksen jättämistä. Mittaussuunnitelma on esitettävä Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle vähintään kaksi kuukautta ennen mittauksen suorittamista. Saatua selvitys tulee toimittaa ELY-keskukselle valmistuksen jälkeen.

Maankaatopaikka

18. Maankaatopaikalle saa sijoittaa toiminnanharjoittajan omasta toiminnasta tulevia puhtaita ja vaarattomia kiviaineksia siten, että varaston tilavuus on enintään 240 000 m³. Täytön korkeus saa olla enintään +79 (N₆₀).
19. Maankaatopaikalla on estettävä suunnitelmallisesti haitat ja vaaratilanteet, kuten sortumat ja penkereen puutteellinen vakavuus sekä veden lammikoituminen täyttöalueen painumiin. Alueen ulkopuoliset sade- ja sulamisvedet on johdettava alueen ohi.

Toiminnan aiheuttamaa pölyämistä on estettävä tarvittaessa kastelemalla, kulku-urien sijoittamisella ja läjitysalueen pintakerrosten peittämisellä. Kuormien kuljetuksesta alueelle ja sieltä pois ei saa aiheutua pölyämistä tai likaantumista ympäristöön. Maankaatopaikan pitäjän on estettävä pölyn ja maan leviäminen ajoneuvojen mukana.

Paras käyttökelpoinen tekniikka

20. Toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toimialansa parhaan käytettävissä olevan tekniikan kehittymisestä ja sitä on hyödynnettävä kaikissa laitoksen toiminnissa niin, että päästöt, energiankulutus ja laitoksen ympäristövaikutukset ovat mahdollisimman vähäiset sekä energiankäyttö mahdollisimman tehokasta.

Häiriö- ja poikkeustilanteet

21. Jos häiriötilanteesta aiheutuvasta tai muutoin poikkeuksellisesta päästöstä saattaa aiheutua haittaa ympäristölle tai terveydelle, toiminnanharjoittajan on viipymättä ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin siten, että mahdolliset haitalliset vaikutukset ympäristöön estetään.

Laitoksen on oltava varautunut tulipalojen tai muiden onnettomuuksien seurauksena syntyvien poikkeuksellisen haitallisten jätevesien tai poikkeuksellisen suurten jätevesimäärien varastointiin ja/tai käsittelyyn.

Vahinko- ja onnettomuustilanteiden varalta on alueella oltava riittävä määrä imeytysmateriaalia, sulkumattoja tai vastaavia ja muuta tarvittavaa torjuntaka-

lustoa helposti saatavilla. Vuotoina ympäristöön tai sisätiloissa lattialle päässeet raaka-aineet, tuotteet, kemikaalit tai muut aineet on kerättävä välittömästi talteen. Käytetyt imeytysaineet ja -materiaalit on toimitettava asianmukaiseen jätteiden käsittelyyn.

22. Jos viemäriin on joutunut tai uhkaa joutua laadultaan tai määrältään poikkeavia päästöjä, on siitä ilmoitettava viivytyksettä Lapuan Jätevesi Oy:lle. Päästöjä, melua, hajua tai muuta ympäristöhaittaa aiheutuvista häiriöistä tai onnettomuuksista on viipymättä ilmoitettava Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sekä Seinäjoen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tapahtumasta on raportoitava ELY-keskukselle myös kirjallisesti kuukauden kuluessa. Raportissa tulee arvioida häiriötilanteessa aiheutuneet päästöt veteen ja ilmaan. Merkittävistä päästöistä tulee ilmoittaa välittömästi palo- ja pelastusviranomaiselle.

Tarkkailu ja raportointi

23. Laitoksen ympäristöasioiden vastuuhenkilö nimi ja yhteystiedot on toimitettava Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle sekä Seinäjoen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tiedot on pidettävä ajan tasalla.
24. Laitoksella on seurattava vedenkulutusta, energiankulutusta ja jätevesimäärää yksiköittäin. Selvityksistä ja toimenpiteistä on raportoitava vuosiraportin yhteydessä.
25. Toiminnanharjoittajan on tarkkailtava laitokselta viemäriin johdettavien jätevesien määrää ja laatua. Kuormitustarkkailunäytteet tulee ottaa kaksitoista (12) kertaa vuodessa esikäsittelylaitokselle tulevasta ja sieltä viemäriin johdettavasta vedestä siten, että puhdistusteho ja kokonaiskuormitus voidaan selvittää. Vedestä tulee analysoida ainakin pH, sähkönjohtavuus, lämpötila, COD_{Cr}, BOD_{7ATU}, kokonaisfosfori, kokonaistypppi, kiintoaineet, rasva (petroolieetteri) ja kloridi.

Kuormitustarkkailun näytteet on otettava vuorokauden mittaisina kokoomanäytteinä. Näytteenoton yhteydessä tulee selvittää virtaama. Tarkkailua voidaan tarvittaessa muuttaa ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla.

Tutkimustulokset on toimitettava Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle niiden valmistuttua. Mikäli esikäsittely ei saavuta jotain päästöarvoja toiminnanharjoittajan on lisäksi tehtävä erillinen häiriöilmoitus TYVI-palvelun kautta.

26. Mittaukset, näytteenotto ja analysointi on tehtävä CEN- tai sitä vastaavan kansallisen standardin mukaisesti ja suoritettava ulkopuolisen asiantuntijan puolesta. Päästömittauksissa on määritettävä mittausmenetelmän kokonaisuvarmuus.
27. Laitoksen käytöstä ja käytön valvonnasta on pidettävä käyttöpäiväkirjaa tai muuta vastaavaa kirjallista tai tiedostoihin tallennettavaa seurantaä. Käyttöpäiväkirjaan tulee merkitä tavanomaisten tietojen lisäksi tiedot laitoksella tapahtuneista häiriö- tai vuototilanteista, niiden kestosta ja korjaustoimenpiteistä sekä vaikutuksista ympäristöön. Kirjanpitoon tulee myös sisällyttää tiedot hiekan- ja öljynerotuskaivojen tyhjennyksestä ja tarkkailusta. Jätekirjanpito on säilytettävä kolme vuotta. Kirjanpito- ja käyttöpäiväkirja on esitettävä pyydettyäessä valvoville viranomaisille.

28. Toiminnanharjoittajan on raportoitava vuosittain helmikuun loppuun mennessä edellistä kalenterivuotta koskevat tiedot toiminnasta ja päästöistä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle ja Seinäjoen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle. Vuositiedot on toimitettava ensisijaisesti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään soveltuvassa muodossa ja raportista on esitettävä seuraavat asiat:

- tiedot laitoksen tuotannosta sikateurastuksen, siipikarjateurastuksen, tuorelihan, valmisruuan ja lihavalmisteiden tuotantoalojen osalta
- pääraaka-aineiden vuosittainen käyttömäärä
- polttoaineet ja vaaralliset kemikaalit, nimi ja käyttömäärä
- energian ja veden kulutus
- tiedot jätevesitarkkailutuloksista, viemäriin johdetun jäteveden laatu ja määrä sekä jäteveden esikäsittelylaitosten käsittelemättömän ja käsitellyn jäteveden laatu ja määrä
- selvitys vuoden aikana toteutetuista energiansäästötoimenpiteistä ja energiatehokkuuden kehityksestä
- yhteenveto toiminnassa syntyneistä jätteistä, niiden laadusta ja määrästä, varastoinnista, käsittelytavoista sekä toimituspaikoista mukaan lukien teurasjätteen hapotuksessa käsitellyistä sivutuotteista. Jätenimikkeet on numeroitava valtioneuvoston asetuksen jätteistä (179/2012) liitteen 4 mukaisesti.
- tiedot öljynerotuskaivojen tarkastuksista ja huolloista.
- maankaatopaikan jätekirjanpito ja tilavuudessa tapahtuneet muutokset
- vuoden aikana sattuneet häiriötilanteet ja muut poikkeukselliset tilanteet, niiden syyt ja kestoajat sekä niiden aikana syntyneet päästöt ja jätteet
- vuoden aikana toteutetut ja suunnitteilla olevat muutokset toiminnassa

Toiminnanharjoittajan on lisäksi raportoitava Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa 166/2006/EY edellytetyt päästötiedot E-PRTR-rekisteriin (Euroopan päästö- ja siirtorekisteri).

Toiminnan lopettaminen

29. Toiminnanharjoittajan on hyvissä ajoin ennen toiminnan lopettamista esitettävä valvontaviranomaiselle ilmoitus toiminnan lopettamiseen liittyvistä järjestelyistä. Ilmoituksessa on esitettävä yksityiskohtainen suunnitelma toiminnan hallitusta lopettamisesta aikatauluineen sekä jätehuoltoa koskevista laitoksen sulkemiseen liittyvistä toimista.

Vakuus

30. Toiminnanharjoittajalla on oltava voimassa oleva 5000 euron pankkivakuus tai vastaava vakuus maankaatopaikan asianmukaisen jätehuollon, käytöstä poistamisen ja jälkihoidon varmistamiseksi.

RATKAISUN PERUSTELUT

Lupamääräysten tarkistamisen perusteet

Lupapäätöksessä on sovellettu ympäristönsuojelulakia 86/2000 ja ympäristönsuojeluasetusta 169/2000.

Kysymyksessä on toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan lupamääräysten tarkistaminen. Atria Suomi Oyj Nurmon tuotantolaitoksen toiminta on aikaisemman ympäristöluvan myöntämisen jälkeen muuttunut siten, että sairasteurastamo on lopettanut alueella, rasvatehtaan toiminta on lopetettu,

lämpölaitoksen toiminnasta vastaa nykyisin Vapo Oy ja siipikarjayksikössä kalkkunoiden teurastus on lopetettu, ja siellä teurastetaan nykyään ainoastaan broilereita.

Luvan myöntämisen edellytykset toiminnalle on ratkaistu Länsi-Suomen ympäristökeskuksen 8.12.2003 antamassa lupapäätöksessä LSU-2002-Y-638 ja lupamääräyksiä on tarkistettu edellisen kerran 30.3.2007 hakemuksesta toiminnan olennaiseen muuttamiseen lupapäätöksessä LSU-2006-Y-30(111). Tuotantolaitoksen toiminnassa ja siitä aiheutuviissa päästöissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia aikaisemmin myönnetyn luvan mukaiseen toimintaan verrattuna. Aikaisemmassa ympäristöluvassa vaaditut selvitykset ja toimenpiteet on tehty.

Lupamääräyksiä tarkistettaessa on otettu huomioon tapahtuneet muutokset lainsäädännössä ja lupamääräyksiä tarkistamalla on varmistettu toiminnan parhaan käytökelpoisen tekniikan toteutuminen.

Tarkistettujen lupamääräysten perustelut

Lupamääräykset 1-2

Ympäristönsuojeluasetuksen 36 §:n mukaan vesihuoltolaitoksen viemäriin johdettavat teollisuusjätevedet on käsiteltävä asianmukaisella tavalla. Aluehallintovirasto on poistanut tavoitteelliset raja-arvot ja antanut uudet sitovat raja-arvot. Lisäksi pitoisuuksien keskiarvojen laskentatapa on muutettu puolivuotiskeskiaarvoista neljännesvuosikeskiaarvoihin. Näin varmistetaan, että tuotantolaitoksen jätevesien esikäsittelylaitosta hoidetaan ja huolletaan tehokkaasti. Koska Lapuan Jätevesi Oy on esittänyt huolestuneisuutensa jäteveden esikäsittelyvaatimusten kiristämisen erityisesti biologisen hapen kulutuksen osalta vaikutuksista jätevedenpuhdistamon toimintaan, aluehallintovirasto on sallinut korkeamman orgaanisen kuormituspitoisuuden sekä korkeamman kiintoainepitoisuuden viemäriin johdettavissa jätevesissä. Aluehallintovirasto on kuitenkin kiristänyt viemäriin johdettavan jäteveden rasvapitoisuusarvoa. Rasvat aiheuttavat haittaa vesihuoltolaitoksen viemäreille aiheuttamalla tukoksia, ja puhdistusprosessissa eläin- ja kasviperäiset rasvat voivat haitata biologisen prosessin hapensaantia, koska ne kuluttavat paljon happea. Rasvat muodostavat jätevedessä myös haisevia rasvahappoja. Ympäristölupahakemuksen yhteydessä toimitetun vuoden 2012 jätevesien tarkkailutulosten perusteella on havaittavissa, että laitoksen tehokkaalla jätevesien esikäsittelyllä päästään lupamääräyksessä mainittuun raja-arvoon. Mitattu rasvapitoisuus ylitti 100 mg/l vuonna 2012 vain kahdella mittauskerralla.

Jätevesien johtaminen viemäriin ja edelleen jätevedenpuhdistamolle edellyttää, että jäteveden laatu ja määrä eivät ylitä esitettyjä raja-arvoja ja että jätevesien esikäsittely täyttää muut asetetut vaatimukset.

Elintarviketeollisuuden jätevedet sisältävät muun muassa proteiineja, rasvoja, happoja, emäksiä, suoloja ja säilöntäaineita. Asumajätevesistä poikkeavat jätevedet, jotka johdetaan kunnalliseen viemäriverkkoon, eivät saa aiheuttaa haittaa viemäriverkostolle, jätevedenpuhdistamolle tai puhdistamolietteen laadulle.

Esikäsittelylaitoksen ensisijainen tarkoitus on öljyjen ja rasvojen poisto jätevedestä. Lupamääräys esikäsittelyllä jäteveden rasvapitoisuuden enimmäispi-

toisuudesta on annettu, koska jäteveden sisältämä rasva voi tukkia putkistoja sekä yhdessä sulfidin kanssa myös muodostaa haisevia rikkiyhdisteitä ja rasvahappoja.

Lattiakaivojen siiviläkoko perustuu sivutuoteasetukseen (EY, N:o 1069/2009) ja sen täytäntöönpanosta annettuun asetukseen (142/2011).

Lupamääräys 3

Esikäsittelylaitoksen valvonta kuuluu ensisijaisesti laitokselle, jonka takia on laitoksella oltava käytöstä vastuussa oleva ja tehtävän edellyttämän pätevyyden omaava, nimetty vastuullinen hoitaja.

Lupamääräys 4

Kun piha-alueen hulevedet johdetaan hallitusti, niistä mahdollisesti aiheutuviin haittoihin voidaan puuttua nopeasti. Laitosalueelta ei saa joutua maastoon tai pintavesiin haitallisia aineita.

Lupamääräys 5

Määräykset jätteistä on tarpeen asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi. Jätelain tavoitteena on jätteiden hyötykäytön tehostaminen. Jätelain yleisten huolehtimisvelvollisuuksien perusteella jätteet tulee ensisijaisesti ohjata hyötykäyttöön ja toissijaisesti hyödyntää energiana. Hyötykäyttöön kelpaamattomat tavanomaiset jätteet on toimitettava asianmukaiseen loppukäsittelyyn Lakeuden jätehuoltolautakunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti.

Jätelain mukaan jätehuolto on myös järjestettävä siten, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän, ja ettei jätteistä tai jätehuollosta aiheudu ympäristön roskaantumista, maaperän pilaantumista tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jätteet on kerättävä ja pidettävä toisistaan erillään jätehuollon kaikissa vaiheissa siinä määrin kuin se on terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaisen järjestämisen kannalta tarpeellista.

Lupamääräykset 6-7

Lupamääräys on annettu sen varmistamiseksi, että orgaanisten jätteiden käsittelystä ei aiheutuisi haittaa ympäristölle tai terveydelle eikä haju- tai viihtyvyyshaittoja ilmenisi.

Sivutuotteet aiheuttavat alkuperästään riippumatta mahdollisen riskin ihmisten ja eläinten terveydelle sekä ympäristölle, ja tämän takia ne tulee ohjata turvallisesti käsiteltäviksi. Kaikessa eläinperäisten sivutuotteiden luokittelussa, merkitsemisessä, varastoinnissa, kuljettamisessa, käsittelyssä, käytössä ja hävittämisessä tulee noudattaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä (sivutuoteasetus), sen nojalla annettua Komission asetusta (EU) 142/2011 sivutuoteasetuksen täytäntöönpanosta, asetusta eräitä eläimistä saatavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita käsittelevien toimijoiden valvonnasta ja eräiden sivutuotteiden käytöstä (1193/2011) rehuhygieniasetusta (EY) N:o 183/2005 ja rehulakia (86/2008). Asiallisesti käsiteltyinä sivutuotteista ei kuitenkaan aiheudu vaaraa ihmisten terveydelle tai ympäristölle.

Lupamääräys 8

Euroopan yhteisön alueella tapahtuvia jätteiden siirtoja säätelee Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1013/2006 jätteiden siirrosta eli jätteensiirtoasetus. Suomen ympäristökeskus SYKE toimii Suomessa jätteiden kansainvälisiä siirtoja valvovana viranomaisena.

Lupamääräys 9

Kompostointikelpoisen jätteen käsittely tulee hoitaa asianmukaisesti niin, että jätteen kierrätysominaisuudet säilyvät, eikä jätteen käsittelystä aiheudu ympäristön roskaantumista, maaperän, pohja- tai pintavesien pilaantumista tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Lupamääräykset 10-12

Ympäristönsuojelulain 5 §:n mukaan toiminnanharjoittajan on oltava riittävän selvillä muun muassa toiminnan ympäristövaikutuksista ja haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista.

Vaarallisten jätteiden säilytys asianmukaisella tavalla estää niiden haitallisia ympäristövaikutuksia maaperään. Vaaralliset jätteet saa toimittaa vain luvanvaraiseen paikkaan niiden asianmukaisen käsittelyn varmistamiseksi. Siirtoasiakirjan avulla voidaan valvoa vaarallisten jätteiden kulkua tuottajalta asianmukaiseen hyödyntämis- tai käsittelypaikkaan. Siirtoasiakirja tai jäljennös on säilytettävä kolmen vuoden ajan.

Vaaralliset jätteet on toimitettava vähintään kerran vuodessa käsiteltäväksi laitokseen, jonka ympäristönsuojelulain mukaisessa luvassa tai sitä vastavassa päätöksessä tällaisen jätteen vastaanotto on hyväksytty.

Jätelaki määrittelee, millä edellytyksillä jätettä voidaan luovuttaa. Lain mukaan jätettä saa luovuttaa vain jäterekisteriin hyväksytylle kuljettajalle tai sille, jolla on oikeus ottaa vastaan jätettä ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan perusteella.

Lupamääräykset 13-14

Käytettävät pesuaineet ja kemikaalit on pyrittävä valitsemaan siten, että ne ovat ympäristön kannalta mahdollisimman haitattomia.

Raaka-aineiden, kemikaalien, jätteiden ja vaarallisten jätteiden varastointi ei saa aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Lisäksi laitosalueella varastoidaan suuria määriä eläinperäisiä jätteitä, joiden asianmukaiseen varastointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Jätteiden toimittaminen säännöllisesti käsittelyyn pitää varastoitavan jätteen määrän pienenä, mikä vähentää jätteiden varastoinnista aiheutuvan mahdollisen riskin.

Nestemäiset kemikaalit ja vaaralliset jätteet on säilytettävä niin, että ne eivät vuototilanteessa pääse maaperään, vesistöön tai pohjavesiin tai reagoimaan keskenään.

Lupamääräys 15

Määräys Seinäjoen seudun ilmanlaadun yhteistarkkailuun osallistumisesta perustuu toiminnanharjoittajan selvilläolovelvollisuuteen toimintansa ympäristövaikutuksista.

Lupamääräys 16

Laitoksen toiminnasta aiheutuva melu ei saa ylittää ohjearvoja lähimmän asunnon alueella. Melulle on asetettu hyväksyttävä melutaso, jotta varmistetaan siitä, että laitos ei aiheuta viihtyvyys- tai terveyshaittaa. Luvan määräämät meluraja-arvot vastaavat valtioneuvoston päätöksessä asetettuja melutason ohjearvoja (VNp 993/1992). Toiminnanharjoittajan on ryhdyttävä meluntorjuntatoimiin, mikäli melun raja-arvot uhkaavat ylittyä.

Lupamääräys 17

Meluselvitys on tarpeen toteuttaa uudelleen toiminnan muuttuessa ja viimeistään ympäristöluvan lupamääräysten tarkistamisen yhteydessä, koska toiminnanharjoittajan on oltava selvillä toiminnan ympäristövaikutuksista ja haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista.

Lupamääräykset 18-19

Määräys maankaatopaikan korkeudesta ja tilavuudesta on annettu maankaatopaikan koon rajoittamiseksi.

Maankaatopaikkaa tulee hoitaa asianmukaisesti, eikä siitä saa aiheutua viihtyvyys- tai terveyshaittaa tai muuta vaaraa.

Lupamääräys 20

Euroopan komissio on julkaissut teurastamoilla ja eläinten sivutuoteteollisuudessa käytettävän parhaan käyttökelpoisen tekniikan vertailuasiakirjan (BAT Reference Document, Slaughterhouses and Animal Byproducts Industries), joka on otettava huomioon laitoksen toiminnassa. Vertailuasiakirjan lisäksi on huomioitava, mitä sivutuoteasetuksessa säädetään eläimistä saatavien sivutuotteiden luokittelusta, keräämisestä ja käsittelystä. Paras käyttökelpoinen tekniikka kehittyy jatkuvasti, ja toiminnanharjoittajan on aina prosesseja ja toimintoja kehitettäessä ja laitteistoja uusittaessa mahdollisuuksien mukaan otettava käyttöön ympäristönsuojelun kannalta parhaita tekniikoita.

Lupamääräykset 21-22

Haitallisten ympäristövaikutusten ennaltaehkäisyyn liittyy myös varautuminen mahdollisiin häiriö- ja onnettomuustilanteisiin. Päästöjä aiheuttavista häiriötilanteista sekä onnettomuuksista annettu määräys on tarpeen valvonnan toteuttamiseksi ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi.

Määräykset häiriö- ja poikkeustilanteisiin varautumisesta sekä ilmoitus- ja toimintavelvoite on annettu välittömän pilaantumisen ehkäisemiseksi ja poikkeuksellisista päästöistä aiheutuvien haittojen minimoimiseksi.

Lupamääräykset 23-25

Vastuuhenkilön nimeämällä varmistetaan laitoksen ja viranomaisten välinen tiedonkulku.

Luvan saajan on oltava selvillä toimintansa päästöistä ja niiden vaikutuksista ympäristöön. Ympäristönsuojelulain 5 § 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on oltava riittävästi selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista.

Selvilläolo- ja turvallisuuden perusteella toiminnanharjoittajan on tarkkailtava ainakin niitä aineita, jolle on asetettu pitoisuusraja-arvot lupamääräyksessä.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus voi tarvittaessa muuttaa päästötarkkailua edellyttäen, että muutokset eivät heikennä tulosten luotettavuutta, tarkkailun kattavuutta tai lupamääräysten valvottavuutta.

Lupamääräys 26

Ympäristönsuojelulain (86/2000) 108 § edellyttää, että mittaukset, testaukset, selvitykset ja tutkimukset tehdään pätevästi, luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin.

Lupamääräykset 27-28

Käyttö- ja päästötarkkailujen kirjanpitoa sekä raportointia koskevat määräykset on annettu valvonnan toteuttamiseksi. Ympäristönsuojelulain 46 §:n nojalla ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset toiminnan käyttötarkkailusta, päästöjen, jätteiden ja jätehuollon sekä toiminnan vaikutusten tilan tarkkailusta. Vuosiraportissa on esitettävä päästölähteittäin valvonnan kannalta olennaiset päästötiedot ja päästöt.

Lupamääräys 29

Ennen toiminnan lopettamista on tarpeen esittää suunnitelma lopettamiseen liittyvistä ympäristönsuojelutoimista, jotta muun muassa jätteet ja kemikaalit tulevat käsiteltyä asianmukaisesti ja päästöt ovat hallinnassa. Ympäristönsuojelulain 90 §:ssä määrätään toiminnan lopettamisen jälkeisistä velvoitteista. Luvanvaraisen toiminnan päättyessä toiminnanharjoittaja vastaa edelleen lupamääräysten mukaisesti tarvittavista toimista pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Lupamääräys 30

Laitoksen maankaatopaikan varastointimäärä ei kasva nykyisestäään. Atria Suomi Oy:n 5000 euron voimassa olevan vakuuden tarkoitus on varmistaa toiminnan lakatessa välittömät lopettamis- ja maisemointitarpeet. Aluehallintovirasto katsoo, että asetettu vakuus on riittävä.

VASTAUS LAUSUNNOISSA JA MUISTUTUKSISSA ESITETTYIHIN VAATIMUKSIIN

Aluehallintovirasto on päätöksessään ottanut huomioon annetuissa lausunnoissa esille tuotuja asioita lupamääräyksistä ilmenevällä tavalla.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunnossa esitettyä lupamääräystä kompostointialueen käytöstä poistamisesta ei ole voitu antaa tämän luvan yhteydessä. Kompostointitoimintaa koskee erillinen aluehallintoviraston 13.3.2012 antama ympäristölupa dnro LSSAVI/38/04.08/2011. Myös Elintarviketurvallisuusvirasto Evira halusi lausunnossaan kiinnittää huomiota kompostointilaitokseen liittyen kompostointikentän kapasiteetin riittävyyteen tuotantomäärien kasvaessa. Aluehallintovirasto ottaa kantaa näihin asioihin, kun vireillä oleva Atrian kompostointilaitosta koskeva teknis-taloudellinen selvitys ratkaistaan.

LUVAN VOIMASSAOLO JA LUPAMÄÄRÄYSTEN TARKISTAMINEN

Päätöksen voimassaolo

Tämä päätös on voimassa toistaiseksi. Toiminnan olennaiseen laajentamiseen tai muuttamiseen on oltava lupa.

Lupamääräysten tarkistaminen

Luvansaajan on viimeistään 31.1.2025 jätettävä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle hakemus lupamääräysten tarkistamisesta.

Hakemukseen tulee liittää muun muassa voimassa olevien säädösten edellyttämien selvitysten lisäksi tiedot toiminnan toteutuneesta tuotannosta lupakauden ajalta, yhteenveto toiminnan tarkkailun tuloksista päästömittauksiin, ajantasainen arvio parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamisesta toiminnassa sekä ympäristölupamääräysten noudattamista osoittavat tiedot.

Korvattavat päätökset

Tällä päätöksellä korvataan Länsi-Suomen ympäristökeskuksen 30.3.2007 myöntämän ympäristöluvan dnro LSU-2006-Y-30(111) lupamääräykset.

Lupaa ankaramman asetuksen noudattaminen

Jos asetuksella annetaan tämän lain tai jätelain nojalla jo myönnetyn luvan määräystä ankarampia säännöksiä tai luvasta poikkeavia säännöksiä luvan voimassaolosta tai tarkistamisesta, on asetusta luvan estämättä noudatettava. (YSL 56 §)

PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Tämä päätös on täytäntöönpanokelpoinen saatuaan lainvoiman. (YSL 100 §)

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 5, 28, 31, 43, 45, 46 - 47, 55, 56, 62, 90, 100, 101 ja 108 §

Ympäristönsuojeluasetus (169/2000) 1, 5, 30, 36, 36a ja 37 §

Jätelaki (646/2011) 3, 6, 8, 15 - 17, 29, 118 - 121, 149 §

Valtioneuvoston asetus jätteistä (179/2012) 4, 7 - 9, 11, 20, 24, 37 ja asetuksen liite 4

Valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista (993/1992)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 166/2006

KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN

Tästä päätöksestä peritään maksua 8037,50 euroa. Lasku lähetetään myöhemmin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta Joensuuun.

Ympäristönsuojelulain 105 §:n mukaan ympäristöluvan käsittelystä peritään maksu, jonka suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa tai ympäristöministeriön asetuksessa on säädetty. Maksuun sovelletaan valtioneuvoston asetusta (1572/2011) aluehallintoviraston maksuista vuosina 2012 ja 2013.

Lupamääräysten tarkistamista koskevan lupahakemuksen käsittelystä peritään maksu, jonka suuruus on 50 prosenttia asetuksen maksusta. Useiden toimintojen lupa-asioiden käsittelystä peritään yhteinen maksu. Täten maksu muodostuu siten, että korkeimpaan maksuluokkaan kuuluvasta toiminnasta peritään maksu 50 % suuruisena. Muista toiminnoista maksu peritään 25 % suuruisena. Maksu määräytyy asetuksen liitteenä olevan maksutaulukon mukaisesti seuraavasti: Teurastamon käsittelymaksu on 12 420 euroa, josta 50 % on 6 210 euroa. Muun kasvi- tai eläinperäistä raaka-ainetta käyttävän elintarvikkeiden käsittely- ja jalostuslaitoksen käsittelymaksu on 7 310 euroa, josta 25 % on 1 827,50 euroa.

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto tiedottaa tästä päätöksestä julkisesti kuuluttamalla Seinäjoen kaupungin ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston virallisella ilmoitustaululla sekä Seinäjoen Sanomissa.

JAKELU

Päätös

Atria Suomi Oy

Tiedoksi

Seinäjoen kaupunginhallitus
Seinäjoen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
Lapuan Jätevesi Oy
Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (sähköisesti)
Suomen ympäristökeskus (sähköisesti)

Ilmoitus päätöksestä

Tieto päätöksen antamisesta ilmoitetaan erikseen niille, joille on annettu tieto hakemuksen jättämisestä sekä niille, jotka ovat esittäneet hakemuksen johdosta muistutuksia tai vaatimuksia.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen. Asian käsittelystä perittävästä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

LIITTEET

Valitusosoitus

Maria Lövdahl

Satu Ala-Könni

Asian on ratkaissut ympäristöylitarkastaja Maria Lövdahl ja esitellyt ympäristötarkastaja Satu Ala-Könni.

VALITUSOSOITUS

LIITE

- Valitusviranomainen** Aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Asian käsittelystä perittävistä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.
- Valitusaika** Määräaika valituksen tekemiseen on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitusaika päättyy **19.1.2014**
- Valitusoikeus** Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät, toiminnan sijaintikunta ja muu kunta, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät, valtion valvontaviranomainen sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja asiassa yleistä etua valvova viranomainen.
- Valituksen sisältö** Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava
- päätös, johon haetaan muutosta
  - valittajan nimi ja kotikunta
  - postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi)
  - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta
  - mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
  - perusteet, joilla muutosta vaaditaan
  - valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faksilla tai sähköpostilla)
- Valituksen liitteet** Valituskirjelmään on liitettävä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
  - mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta
- Valituksen toimittaminen**
- Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Vaasan hallinto-oikeuteen. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.** Valituskirjelmä liitteineen voidaan lähettää myös faksina tai sähköpostilla, jolloin valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.
- Vaasan hallinto-oikeuden kirjaamon yhteystiedot**
käyntiosoite:	Korsholmanpuistikko 43, 4. krs
postiosoite:	PL 204, 65101 Vaasa
puhelin:	029 56 42780
faksi:	029 56 42760
sähköposti:	vaasa.hao@oikeus.fi
aukioloaika:	klo 8–16.15
- Oikeudenkäyntimaksu** Valittajalta peritään asian käsittelystä Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 97 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.